

Crnogorski glasnik

GODINA XII. _ BROJ 70. _ SRPANJ-KOLOVOZ / JUL-AVGUST_ 2011.

PETROVDANSKI SABOR 2011.

SVEČANA AKADEMIJA

SJEĆANJE NA ANTIFAŠISTE

ODLIKOVANJA PREDSEDNIKA REPUBLIKE	3
PETROVDANSKI SABOR NA PLATKU	6
NAJZVJEZDANIJI DATUM CRNOGORSKE ISTORIJE	
Svečani prijem u Zagrebu	12
Svečana akademija u Rijeci	12
„Lapis crnogorskih veterana“	14
Tribina „Crnogorska sadašnjost“	14
Polaganje vijenaca na Maloj Učki	14
Izložba slika „Crna Gora“	15
Trinaestojulski pojedinačni turnir u šahu	15
Antifašizam u Crnoj Gori nije bio ugrožen	16
Slobodarski duh crnogorskog naroda	16
Dan državnosti Crne Gore obilježen na 2050 m	17
Skup u Beogradu u čast 13. jula	17
V. Britanija o Crnoj Gori sredinom XIX vijeka	18
Kako su drugi pjevali o Crnoj Gori	19
IZBORI ZA VIJEĆA I PREDSTAVNIKE MANJINA	
Rezultati izbora za vijeća i predstavnike	20
STRANICA MOG ŽIVOTA	
Dimitrije Popović: Misterijum Luče	24
DANI CRNOGORSKE KULTURE 2011.	
Izložba Vladimira Đuranovića u Šibeniku	32
Koncerti crnogorskih gitarista u Hrvatskoj	33
DJELOVANJE NZCH I VIJEĆA CRNOGORACA	
Sjednica Predsjedništva NZCH	34
Poziv Crnogorkama i Crnogorcima u Zagrebu	35
OSVRTI, VIĐENJA, PRIKAZI	
O etnosu i demosu	36
IZ CRNE GORE I SVIJETA	
Rezultati popisa u Crnoj Gori	37
Održana prva „Lovčenačka raštanjada“	37
PRILOZI ZA ANTROPOGEOGRAFSKE STUDIJE	
Crnogorci i Albanci – naseljenici Zadra	38
AFORIZMI	
Marinko Mijović: Svaka mu je na mjestu ...	40
PUTOVANJA, PUTOVANJA ...	
Izlet na Brijune	41
Splićani, Crnoj Gori u pohode	42
CRNOGORSKI MOZAIK	
Kako je pokorena Italija	44
NOVI NASLOV	47
PETROVDANSKI SABOR NA PLATKU	47-48

Čestitamo

Petrovdan

Platak 2011.

Dan državnosti Crne Gore

Berlinski kongres 1878.

Dan ustanka crnogorskog naroda protiv fašizma

Mala Učka 2011.

Izdavači:

**NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA HRVATSKE
i VIJEĆE CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE
GRADA ZAGREBA,**

Zagreb, Trnjanska cesta 35, Tel/Fax: 01/6197 078, 01/ 6314 263,

E-mail: nzch@net.amis.hr, vijececm@net.amis.hr,
montenegro@net.amis.hr

Internet adresa: www.vijece-crnogoraca-zagreb.hr

Za izdavača: **dr. sc. Radomir Pavićević**
i prof. emer. dr. sc. Veselin Simović

Glavni i odgovorni urednik: dr. sc. Zoran Drašković

Redakcija: Milanka Bulatović, Nataša Grahovac,

Danilo Ivezić, Dragutin Lakić, Svetozar Pejović, Nataša Rašović

Grafička priprema i tisak: Skaner studio d.o.o.

Rukopisi se ne vraćaju. Naklada /Tiraža 1000

U prigodi Dana državnosti Republike Hrvatske

**PREDSJEDNIK REPUBLIKE HRVATSKE
URUČIO VISOKA ODLIKOVANJA**

Predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović je, u prigodi Dana državnosti, uručio visoka hrvatska priznanja kojima je dvadesetoro pojedinaca odlikovano za njihov rad na polju znanosti, kulture, umjetnosti, obrazovanja, humanitarnog djelovanja i promicanja ljudskih prava.

Red Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića

dobio je

Veselin Simović

Red hrvatskog pletera

dobili su

**Dragutin
Lalović**

**Aleksandar
Tolnauer**

**Tripot
Schubert**

Tom prigodom predsjednik Josipović je rekao: „Danas je Hrvatska zemlja za koju možemo reći da je europska, a točno za dvije godine Hrvatska će u punom smislu biti europska i način borbe koji vi vodite je onaj koji će nam trebati u novoj bitki, da Hrvatska u dogledno vrijeme postane prosječna europska država po standardu, ulaganju u znanost, kulturu i obrazovanje, po primanjima građana i visini mirovina.“ i naglasio: „Vaš rad je temelj ove zemlje koji je najveće blago koje možete dati domovini i siguran sam da ćete vi i vaše kolege i prijatelji nastaviti raditi ono što ste i do sada radili.“

(Izvor: <http://www.predsjednik.hr/01072012>)

S izuzetnim ponosom treba istaći da je Predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović usvojio sva četiri prijedloga Predsjedništva Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske za dodjelu visokih hrvatskih odličja. Predsjedništvo NZCH je prijedloge za prof. emer. dr. sc. V. Simovića, prof. dr. sc. D. Lalovića, g. A. Tolnauera i g. T. Schuberta bilo uputilo, uz iscrpna obrazloženja, Državnom povjerenstvu za odlikovanja i priznanja Republike Hrvatske.

Na svojoj sjednici, održanoj 2.7., Predsjedništvo NZCH donijelo je odluku da se odlikovanima uputi čestitka, a tome se iskreno pridružuju sve Crnogorke i Crnogorci, kao i prijatelji Crne Gore u Hrvatskoj.

IZ PRIJEDLOGA ZA DODJELU ODLIČJA PROF. EMER. DR. SC. VESELINU SIMOVIĆU

Za dugogodišnji publicistički, znanstveno-stručni, nastavni rad; efikasno upravljanje znanstveno-stručnim institucijama; dugogodišnje uspješno uređivanje znanstveno-stručnog časopisa GRAĐEVINAR, koji je u preko trideset godina izlaženja dostigao nezabilježan uspjeh - gotovo 400 brojeva koji uživaju veliki ugled u znanstvenoj i stručnoj javnosti i referira se u najuglednijim bazama podataka.

Prof. emer. dr. sc. Veselin Simović je jedan od osnivača i utemeljitelja Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, učesnik i nositelj svih značajnijih aktivnosti na očuvanju nacionalnog i kulturnog identiteta crnogorske nacionalne manjine u RH, predsjednik Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba i Koordinacije vijeća crnogorske nacionalne manjine na području RH.

IZ PRIJEDLOGA ZA DODJELU ODLIČJA PROF. DR. SC. DRAGUTINU LALOVIĆU

Za istaknuto djelovanje na programskom planu Savjeta za nacionalne manjine čiji član je bio u dva mandata izabran na prijedlog Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i svih njezinih udruga, kao jedan od „pet članova pripadnika nacionalnih manjina iz reda istaknutih kulturnih, znanstvenih, stručnih, vjerskih djelatnika“.

Djelovanje na gradnji mostova povjerenja i suradnje između Republike Hrvatske i Crne Gore. Njegov je važan doprinos povezivanju institucija Republike Hrvatske i Crne Gore, posebno zagrebačkog Sveučilišta i Univerziteta u Podgorici.

Prof. dr. sc. Dragutin Lalović ima posebne zasluge u sustavnom profiliranju i afirmaciji Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske kao kulturne zajednice općenito, kao „zajednice knjiga“ posebice.

IZ PRIJEDLOGA ZA DODJELU ODLIČJA GOSPODINU ALEKSANDRU TOLNAUERU

Na temelju kapitalnog „Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina“, kojim su ustavnopravno zajamčeni visoki standardi prava i sloboda građana demokratske hrvatske države, pripadnika nacionalnih manjina u njoj, ustanovljen je Savjet za nacionalne manjine. Od proljeća 2003.g., kad je osnovan, Savjet za nacionalne manjine djeluje na ostvarivanju svoje ustavne uloge.

Dipl. juris Aleksandar Tolnauer, pripadnik židovske nacionalne zajednice i istaknuti hrvatski javni djelatnik, od samog je početka, u dva mandata, predsjednik Savjeta za nacionalne manjine.

To je neposredni povod za našu inicijativu da se gospodinu Aleksandru Tolnaueru, predsjedniku Savjeta za nacionalne manjine, dodijeli odličje u znak priznanja za njegov nadasve uspješan rad na čelu toga visokog tijela u ostvarivanju promanjinjske politike u Hrvatskoj.

IZ PRIJEDLOGA ZA DODJELU ODLIČJA GOSPODINU TRIPU SHUBERTU

Prekogranična suradnja Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i Hrvatskog građanskog društva Crne Gore traje od 2001. godine. Konkretizirana je nizom uspješnih zajedničkih projekata i primjerom je uzorne suradnje i doprinosa manjina razvoju dobrosusjedskih odnosa, vraćanju međusobnog povjerenja i približavanju kulturnih vrijednosti dvije države.

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore u slijedećoj 2011. godini obilježava desetu godišnjicu osnivanja i uspješnog rada na izgradnji mostova povjerenja, suradnje i prijateljstva između Crne Gore i Republike Hrvatske. Jubilej je i povod naše inicijative za dodjelu odličja HGD CG i gospodinu Tripu Shubertu, tajniku društva.

U organizaciji Nacionalne zajednice Crnogoraca Rijeka na Platku održan
PETROVDANSKI SABOR CRNOGORACA HRVATSKE

Crnogorci iz Hrvatske i Slovenije su se 9.7. okupili i ove godine na Platku, nedaleko od Rijeke, na *Petrovdanskom saboru*.

Na tradicionalnom godišnjem skupu, koji vuče korijene još iz 11. stoljeća, prisustvovao je veliki broj uzvanika i učesnika. Na tim su se davnim saborima birali vladike, donosile se odluke o početku rata ili sklapanju mira, o suradnji sa susjedima. Danas je Petrovdan prilika za susret s prijateljima koji dijele zajedničko porijeklo i ljubav prema Crnoj Gori.

Uz bogati kulturno umjetnički program i sportske susrete obilježena su dva velika datuma Crne Gore: *Dan državnosti* i *Dan oružanog ustanka crnogorskog naroda protiv fašizma – 13. jul*.

Skupu su, između ostalih članova i brojnih gosti iz Crne Gore, Slovenije, Grada, Županije, prisustvovali: izaslanik predsjednika Crne Gore, generalni sekretar Predsjednika **Dražen Miličković**; predstavnici Matice crnogorske: predsjednik **Branko Banjević** i sekretar **Novica Samardžić**; prvi sekretar Ambasade Crne Gore u Republici Hrvatskoj **Branislav Karadžić**; predsjednik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske g. **Radimir Pavićević**; predsjednici crnogorskih udruženja iz Republike Slovenije i Republike Hrvatske.

Druženje Crnogoraca nastavljeno je raznovrsnim kulturnim programom tokom kojeg su nastupili (v. i str. 48) KUD „Zahumlje“ - Nikšić, **Veselin Mileusnić** - pjevač narodnih pjesama iz Nikšića, Pjevački zborovi „Montenegro“ i „Bulbuli“ iz Zagreba, Klapa „Drenova“ i vokalna skupina „Montenegrine“ iz Rijeke, KUD „Peroj - 1657“, udruženje slovenskih Crnogoraca „Morača“ iz Kranja.

Uz pjesmu i ples našlo se vremena i za sport pa su tako organizirana natjecanja u šahu, potezanju konopa, bacanju kamena s ramena, streljaštvu i skoku u dalj.

Najuspješniji u ovogodišnjim sportskim nadmetanjima bili su članovi domaćina NZC Rijeka. Ugodno druženje završilo je tradicionalnim zajedničkim ručkom uz pjesmu i narodne plesove.

Dragutin Lakić

Riječ predsjednika NZCH dr. sc. Radomira Pavićevića:

IZGRAĐIVANJEM VLASTITE KULTURNE AUTONOMIJE ČUVAMO OSNOVNI I IZGRAĐUJEMO PLURALNI IDENTITET

«Uvažene dame i gospodo,

Dragi prijatelji, dobro nam došli na Petrovdanski Sabor vjekovno okupljanje Crnogoraca.

Čestitam vam 13. jul, Dan državnosti Crne Gore, datum kojim je počeo opštenarodni ustanak crnogorskog naroda 1941. godine.

Pozdravljam naše goste: Pozdravljam gener. sekretara Predsjednika Crne Gore g. Dražena Miličkovića, izaslanika Predsjednika Vujanovića. (Telegrami od predsjednika vlade Crne Gore, g. Branka Lukovca i od ZAMTES-a pročitati će se.) Pozdravljam konzula Ambasade Crne Gore u Hrvatskoj g. Branislava Karadžića, gg. Branka Banjevića preds. Matice crnogorske i Novicu Samardžića. Pozdravljam Vas u ime Savjeta i u ime predsjednika g. A. Tolnauera. Pozdravljam članove KUD „Zahumlje“ iz Crne Gore, „Moraču“ iz Slovenije, „Montenegro“ i „Bulbule“ na čelu sa Ismetom Kurtovićem iz Zagreba, „Peroj“, „Montenegrine“, KUD „Drenova“ i sve vas koji ste danas ovdje sa nama.

Na samom početku želim čestitati (i dati podstrek da nastave) našim udruženjima, svakom u svom gradu, koji svojim kvalitetnim kulturnim programima doprinose obogaćivanju kulturnih sadržaja sredina u kojima žive. To je naš način integracije i izgrađivanje vlastite kulturne autonomije čuvajući osnovni i izgrađujući pluralni identitet. Za to imamo sve pretpostavke: ljude, motive, znanje i podršku naših sugrađana. U osmišljavanju i realizaciji takvih programa potrebna nam je pomoć i učešće svih naših ljudi i po ko zna koji put ih pozivam da se uključe. Otvoreni smo i za saradnju sa svim manjinskim zajednicama, s kojima živimo u hrvatskom društvu (sa čime se ponosimo) kao i crnogorskim društvima iz susjednih zemalja koji će danas kroz program predstaviti svoje domete. Tako pridonosimo i obogaćujemo materijalnu i duhovnu kulturu Hrvatske, dajemo pravi sadržaj temeljnim pravima koje uživamo kao pripadnici manjinske zajednice te pridonosimo političkoj i društvenoj stabilnosti države i društva. Ponosimo se i dobrosusjedskim odnosima dviju država koji se očituju u sporazumu između Republike Hrvatske i Crne Gore o zaštiti manjinskih prava, porastu ekonomske suradnje, zaštiti prava i imovine, dvojnog državljanstvu.

Jačanjem programa koje realiziramo sa Maticom crnogorskom i Min. kulture Crne Gore te HGD su primjer obima i kvalitete kulturne suradnje. NZCH i HGD su među prvima od manjina započela prekograničnu suradnju. O kvaliteti i dometima te saradnje svjedoče naši desetogodišnji programi kroz Dane crnogorske kulture i izdavaštvo.

Sva naša udruženja nakon organizacionog i kadrovskog jačanja svojih potencijala imaju po jedno udruženje u svakoj županiji i iz njega sve programe dužni su predstaviti u svim sredinama gdje živi više od 20 predstavnika naše manjine. Ostaje nam obaveza koju moramo realizirati da okupimo mlade rođene u Hrvatskoj koji bi bili osnovni kreatori programa u budućim decenijama. Crna Gora i njene institucije vratile su crnogorski jezik i pravopis svom narodu. To nam omogućuje da ga i mi uvedemo u našu dopunsku školu za mlade te u ostalim segmentima našeg rada u skladu sa Ustavnim zakonom o manjinama.

NZCH i njena udruženja su realizirali dio programa za 2011. a preostali ako se uključe oni koji mogu i znaju biti će do kraja godine. Tu spada i dio ambicioznog plana da u razdoblju 2010. - 2013. (što je djelimično već učinjeno) i realiziramo set polivalentnih programa kojima ćemo obilježiti veliku godišnjicu, 200 g. od rođenja Njegoša.

Povodom obilježavanja 200g. rođenja Petra II Petrovića Njegoša (1813-2013) NZCH i Koordinacije vijeća crnogorske manjine uz program „NJEGOŠ I HRVATI“ je prihvatila prijedlog i pridružila se našem članu akademskom slikaru Dimitriji Popoviću u realizaciji projekta.

U sklopu ciklusa LUX AETERNA – VJEČNA SVJETLOST planirana je Monografija i izložba inspirirana Njegoševim poetsko filozovskim djelima s posebnim akcentom na LUČU MIKROKOZMU. Središnji motiv ciklusa je ljudsko biće u onoj svojoj kompleksnosti koja ga određuje istovremeno kao stvorenje intelekta i instinkta, emocije i racija, stvarnosti i misterija, trijumfa i poraza, žrtve i spasenja.

Zajedničko djelo sa Dimitrijom je i izvedba monumentalne skulpture „U SLAVU NJEGOŠA“. Po zamisli velikog umjetnika Dimitrija, riječ je o kompoziciji koja na likovno-estetski odnosno simbolički način odražava neke od bitnih karakteristika Njegoševog pjesničko-filozofskog djela; o ljudskom biću, o tajnama njegove prirode „čovjak čojku tajna je najviša“ te njegovom mističnom i racionalnom osjećanju i poimanju kosmosa, materije, religije, mita, prostora, svjetlosti. Skulptura će biti *odlivena do 1 septembra 2012.*

Ovaj zajednički kapitalni projekt sa Dimitrijem, dugo je i promišljeno pripreman. On se može realizirati ako se mi svi porijeklom iz Crne Gore uključimo u njega, tako da donacijama svih nas i svakoga od nas pojedinačno, kao i naših prijatelja, osiguramo na posebnom žiro računu sredstva za odlijevanja skulpture „U SLAVU NJEGOŠA“ u Lijevaonici Hrvatske Likovne Akademije. Sredstva se prikupljaju počevši od 1. februara 2011. do 1. septembra.2012. i uplaćuju na *posebni donatorski žiro račun NZCH* (uplatitelj, namjena-donacija i iznos) kod *Privredne Banke Zagreb, broj žiro računa: 2340009 – 1510458063*. Donacija je moralni čin onih koji vole svoje korijene, Crnu Goru i Njegoša. Imena svih donatora će biti upisana u Povelji pored skulpture na Cetinju. To je čin svakog pojedinca i njegov osobni doprinos izradi trajnih kulturnih dobara i naš poklon Prestonici Crne Gore. Donacije ne mogu biti iz proračuna RH.

U svom radu uživamo punu podršku Predsjednika Republike Hrvatske, Sabora Republike Hrvatske, Vlade Republike Hrvatske i dijela lokalnih samouprava. Posebno želim istaći nemjerljivu brigu o manjinama Savjeta za nacionalne manjine na čelu sa g. Aleksandrom Tolnauerom i Ureda za nacionalne manjine, na čelu s g. Brankom Sočancem, kojima je i Europa odala zaslužen priznanje i uključila u rad tijela koja se u EU bave manjinskom problematikom. Siguran sam da izražavam osjećaj i mišljenje svih nas da smo i mi dali svoj doprinos naporima cijelog hrvatskog društva na dovršetku integracije i ulasku u EU. Dokaz su i priznanja od Predsjednika Republike Hrvatske koja su, povodom dana državnosti, 2009. od predsjednika Mesića dobili: dr. sc. Radomir Pavićević, režiser Veljko Bulajić, dr. Ivan Ilić iz HGD i postmortem don Branko Zbutega, a 2011. od predsjednika Josipovića: emeritus prof. Veselin Simović, prof. dr. sc. Dragutin Lalović i iz HGD Crne Gore Tripo Shubert. Prof. Veselin Simović je dobio priznanje „Kolos“ od Hrvatske komore inženjera građevinarstva i Ministarstva za okoliš za životno djelo.

Dozvolite mi da istaknem zasluge institucija Crne Gore i njenu brigu za iseljništvo. Očekujemo njen brži ulazak u EU. Dajmo doprinos i podršku svima koji se u Crnoj Gori i njezinom iseljništvu zalažu za demokratsku i pravnu državu, za bogato i prosperitetno društvo. Činimo to s jednakim žarom i odgovornošću, s kojima se ovdje u Hrvatskoj zalažemo za demokratsku i pravnu državu, za bogatu „lijepu našu“.

Želim Vam ugodan boravak uz program koji slijedi.»

NA PETROVDANSKOM SABORU

... gdje je dobrodošlica već čekala,

I ove je godine valjalo uraniti put Platka ...

... valjalo je i nazdraviti ponovnom susretu ...

... prije no je pjesma neke ponijela,

... a valjalo je čuti i upute prije nastupa!

CRNOGORACA U HRVATSKOJ

Uživalo se i u ovogodišnjem programu,

... ali bogami i na „Odlikovano“,

... fotografirali smo se za uspomenu ...

... išlo se na „Karlovačko“,

... i ponijeli brojne diplome!

Povodom Dana državnosti Crne Gore

SVEČANI PRIJEM U ZAGREBU

Dan državnosti Crne Gore u Republici Hrvatskoj i ove je godine svečano obilježen prijemom koji je ambasador Crne Gore u Republici Hrvatskoj Nj. E. Goran Rakočević sa suprugom gospođom Jelenom Rakočević priredio u srijedu 13. jula u *Smaragdnoj dvorani* jednog od najprestižnijih zagrebačkih hotela *The Regent Esplanade Zagreb*.

Među mnogobrojnim uzvanicima i uglednim gostima bili su i predsjednik Sabora Republike Hrvatske g. Luka Bebić, gradonačelnik Grada Zagreba g. Milan Bandić, članovi diplomatskog kora u Republici Hrvatskoj: ambasadori SAD, Ujedinjenog kraljevstva, Srbije, Makedonije, BiH, Kosova, Malezije, Finske, šef Europske komisije u Hrvatskoj te brojni javni i kulturni radnici: gg. Budimir Lončar, Arsen Dedić, Veljko Bulajić, Dimitrije Popović, predsjednik Hrvatske bratovštine „Bokeljska mornarica 809.“ dr. Josip Gjurović, kao i predstavnici crnogorskih udruga i vijeća u Republici Hrvatskoj.

U dvorani Hrvatskog kulturnog doma održana

SVEČANA AKADEMIJA U RIJECI

U petak 8.7.2011.g. u večernjim satima u dvorani Hrvatskog kulturnog doma održana je svečana akademija u povodu Dana državnosti Crne Gore, na kojoj je prisutne pozdravio Vasilija Vukosavović u ime domaćina NZC Rijeka.

Na Akademiji su bili prisutni i visoki uzvanici: ambasador Crne Gore u Republici Hrvatskoj Goran Rakočević, predsjednik Matice crnogorske Branko Banjević, prvi konzul u Ambasadi Crne Gore Branislav Karadžić, konzul Republike Srbije u Rijeci Zoran Milivojević, sekretarica Senata Prijestonice Cetinje Milica Kaluđerović, predsjednik KUD-a „Zahumlje“ Vojo Krivokapić i predsjednik NZCH Radomir Pavićević.

Moderator je bio poznati nikšićki glumac g. Miro Nikolić, koji je uz veoma nadahnuto vođenje programa, recitirao stihove, govorio o tradiciji saborovanja u Crnoj Gori i upoznao prisutne o dugogodišnjoj istoriji KUD-a „Zahumlje“ koji su bili gosti Crnogoraca u Republici Hrvatskoj, na ovogodišnjoj proslavi Dana državnosti i Petrovdana.

U kulturno-umjetničkom dijelu nastupili su: KUD „Zahumlje“ – Nikšić, Veselin Mileusnić – pjevač narodnih pjesama iz Nikšića, mješoviti vokalni sastav „Montegrini“, klapa Drenova pod vodstvom Zorana Badjuka, operni pjevač Slavko Sekulić i pijanistica Natalija Maritcheva.

Dragutin Lakić

Sa svečane akademije u Rijeci

PROMOCIJA KNJIGE „LAPIS CRNOGORSKIH VETERANA“

U četvrtak 7. jula u prostorijama NZC Rijeka održana je promocija knjige Đorđija Mirkovića „*Lapis crnogorskih veterana*“.

Knjigu su predstavili: Dragica Popović, Dragan Vučinić, Milica Kaluđerović i Đorđije Mirković – autor knjige. Prisutne je u ime NZC Rijeka predstavio i pozdravio Vasilija Vukosavović.

TRIBINA „CRNOGORSKA SADAŠNJOST“

U petak 8.7. u prostorijama Zajednice održana je tribina čiji su gosti bili gosti iz Crne Gore: Dragica Popović – Udruženje žena antifašista Crne Gore i Đorđije Mirković – književnik i publicist.

Prisutne je pozdravio Nikola Lučić koji i vodio tribinu. Tema tribine je bila sadašnji trenutak u Crnoj Gori. Nakon uvodnog govora brojni članovi zajednice postavljali su pitanja o privredi, turizmu i brojnim drugim temama vezanim za život i razvoj Crne Gore.

POLAGANJE VIJENCA NA SPOMEN OBILJEŽJE POGINULOM PARTIZANU SVETOZARU VUČINIĆU

Mala Učka je i ove godine na trenutak oživjela. Brojne delegacije pohodile su 7.7. spomenike poginulim partizanima koji su položili svoje živote na obroncima Učke u osvit slobode a pri završnim operacijama za oslobođenje zemlje.

Pejović Živko u ime organizatora NZC Rijeka, pozdravio je sve prisutne i otvorio svečanu komemoraciju na kojoj su bili gosti iz Crne Gore: Dragica Popović – Udruženje žena antifašista Crne Gore, Milica Kaluđerović – sekretarica Senata Prijestonice Cetinje, Đorđije Mirković – književnik i publicist i predstavnici antifašističkih udruga s našeg

područja: UAB – Liburnije, SAB PGŽ te predstavnici Zajednice Crnogoraca iz Pule i Društva perojskih Crnogoraca 1657.

Vijenci su također položeni i na spomen ploči žrtava fašističkog terora, a na mjestu spaljenog sela Mala Učka.

Živko Pejović – Cuca

Otvorenje izložbe slika iz fundusa NZC Rijeka

„CRNA GORA“

U sklopu „*Petrovdanskih zbivanja*“ u Galeriji Nacionalne zajednice Crnogoraca Rijeka otvorena je 5.7. izložba slika koje su dio stalne postavke prostora Zajednice. Slike su donacija raznih autora iz Grada i Županije koji su izlagali u našim prostorima, a dijelom su i pokloni brojnih udruženja i asocijacija iz Crne Gore. Izložbu je otvorio Vukašin Jaramaz, a o motivima i autorima govorio je Nikola Lučić.

TRINAESTOJULSKI MEĐUNACIONALNI POJEDINAČNI TURNIR U ŠAHU

Tradicionalni šahovski turnir i ove je godine (6.7.) okupio veliki broj zaljubljenika šaha – pripadnika nacionalnih manjina grada Rijeke. Po prvi put dogodilo se da prvo mjesto podijele ravnopravno dvojica šahista – Marijan Majnarić i Marin Relja.

Još jedan kuriozitet turnira je da su ta dva učesnika turnira primili diplome za prvo mjesto, a pehar poklonili šahovskoj sekciji naše Zajednice kao izraz poštovanja i dugotrajnog prijateljstva.

ANTIFAŠIZAM U CRNOJ GORI NIKAD NIJE BIO UGROŽEN NITI OSPOREN

U svečanom govoru na prijemu povodom Dana državnosti Predsjednik Crne Gore Filip Vujanović je istakao da ove godine obilježavamo izuzetan jubilej – sedam decenija crnogorskog antifašizma, perioda veličanstvene istorije. Iskra otpora Crne Gore fašizmu pokazala je da on nije ni nesavladiv ni vječan i da se to globalno zlo mora zauvijek pobijediti.

– Privilegovane su države kojima je istorija podarila mogućnost da u svakoj godini obilježavaju neki vrijedan državni jubilej. Istorija takvih država obavezuje generacije na vječno podsjećanje i pamćenje. Jedna od tako privilegovanih država svakako je i Crna Gora za koju je to utoliko značajnije što je brojem stanovnika i veličinom prostorno mala, pa njeni veliki i važni državni uspjesi dokazuju bogatstvo njene istorije – kazao je predsjednik Vujanović.

On je istakao da je fašizam zlo u svojoj ideji i u njenom ostvarenju jer dijeli ljude po rasi, naciji i vjeri. Crnogorski predsjednik je poručio da je antifašizam trajna vrijednost i da treba da budemo ponosni što „u Crnoj Gori antifašizam nikada nije bio ugrožen niti osporen“.

– Borba za slobodu, kroz prethodne vjekovne ratove u Crnoj Gori je uvijek, a u antifašističkoj borbi naročito, imala posebno značenje. Smrt je bila prilog pobjedi. Zato je osmijeh prezrenja smrti pred streljačkim vodom, vječno živog Ljuba Čupića, bila slika koja je kao simbol antifašizma obišla planetu. Ovaj veličanstveni osmijeh nesumnjivo je proslavio antifašizam Crne Gore kojem je svijet jasno iskazao vječno i zaslužno.

(Izvor: Dnevni list POBJEDA, 15. jul 2011. godine)

Povodom 13. jula

SLOBODARSKI DUH CRNOGORSKOG NARODA

Trinaesti jul koji je ustanovljen kao državni praznik Crne Gore i koji proslavljamo ima veliko istorijsko značenje za Crnu Goru i njene građane. Naime, 13. jula 1878. godine na Međunarodnom kongresu velikih sila u Berlinu zaključen je međunarodni ugovor kojim je Crna Gora doživjela kolektivno priznanje svoga državnog subjektiviteta i nezavisnosti. Trinaesti jul 1941. godine predstavlja datum ustanka crnogorskog naroda protiv italijanske okupacije Crne Gore. I jedan i drugi datum govore o slobodarskom karakteru crnogorskog naroda i emaniraju težnju za afirmacijom crnogorskog državnog suvereniteta i nacionalnog identiteta. Zato je sasvim prirodno što je savremena Crna Gora zakonskim propisima 13. jul ustanovila kao Dan državnosti Crne Gore. Vrijedi podsjetiti da je kad je izbio trinaestojulski ustanak neko vrijeme nakon toga italijanski okupacioni armijski general Alesandro Pircio Biroli izvijestio vrhovnu komandu i vladu u Rimu da je smirivati Crnu Goru isto kao i orati more.

Valja podsjetiti da je znameniti francuski filozof Žan Pol Sartr okarakterisao Trinaestojulski ustanak kao jedinstveni događaj u to vrijeme u porobljenoj Evropi, a da je kasnije francuski premijer Žiskar d'Esten takođe u jednom govoru istakao 13-julski ustanak kao veličanstveni čin otpora nacizmu i fašizmu.

Savremena Crna Gora baštini antifašističke vrijednosti kao istorijsku tekovinu i kao tendenciju savremenog čovječanstva.

Novak Adžić

(Dnevni list POBJEDA, 13. jul 2011. godine)

DAN DRŽAVNOSTI CRNE GORE OBILJEŽEN NA 2050 M

Crnogorsko društvo „Morača“ Kranj je i ove godine, u organizaciji planinske sekcije, 9. jula 2011. godine organizovalo, povodom Dana državnosti Crne Gore, planinski izlet sa piknikom na planini.

Popeli smo se na 2050 metara visoki Viševnik, u srcu Julijskih alpa nadomak Triglava. Sa vrha se otvara pogled na veličanstvenu panoramu, skoro nadomak ruke, sa 2864 metara visokim Triglavom na čelu, a ispod vrha, lijevo i desno, dvije planinske kuće, dom Planika 2408 metara nadmorske visine i Triglavski dom na Kredarici 2515 metara. Na vrhu se zavijorila crnogorska zastava.

Sa vrha smo se spustili na 1500 metara visoku planinu Pokljuku, bogatu četinarskom šumom, gdje smo imali do kasnoga poslije podneva, druženje sa piknikom. Sa nama su bili i predstavnici Veleposlaništva Crne Gore u Ljubljani, na čelu sa veleposlanikom gospodinom Rankom Milovićem sa suprugom.

Momo Savović

SKUP U BEOGRADU U ČAST 13. JULA

U subotu 9.7.2011.g. u čast 13. jula – Dana državnosti Crne Gore, Udruženje Crnogoraca Beograda organizovalo je svečanost povodom ovoga najvećega crnogorskoga praznika, u svečanoj sali hotela „Balkan“ u Beogradu. Pored predstavnika ambasade Crne Gore u Srbiji, predstavnika Skupštine grada Beograda, uglednih gostiju i zvaničnika skupu su prisustvovali i zastupnici organizacija Crnogoraca iz Subotice, Novog Sada, Požarevca, Smederevske Palanke, Kraljeva i drugih mjesta Srbije.

Skup je ispred Udruženja otvorila Vesna Pešić rekavši da je ovo drugi veliki događaj koje je Udruženje organizovalo ove godine i da tek predstoje događanja i pozitivna iznenađenja kada su aktivnosti Udruženja u pitanju. Potom se skupu obratio predsjednik UCBG Borislav Mrvaljević, istakavši da datum 13. jul ima višestruku simboliku počev sa onim iz 1878.g. i priznanja crnogorske nezavisnosti do 13. jula 1941, koji bez sumnje predstavlja najsvjetliju stranicu crnogorske hiljadugodišnje istorije.

Ali jedan događaj te večeri predivnog okupljanja i druženja zavređuje posebnu pažnju. Naime među brojnim uglednim gostima i zvaničnicima bio je i legenda evropskog i svjetskog fudbala, gospodin Dragoslav Šekularac koji se obratio skupu riječima: «Da moj pokojni otac može da vidi da sam danas među svoje Crnogorce, ne bi bilo srećnijeg čovjeka od njega.» Potom je g. Šekularac knjigu „Ja, Šeki“ poklonio Udruženju ...

Uz predivne zvuke klavira, u pratnji maestra, završen je ovaj skup u čast 13. jula, koji je predstavljao i uvod u predstojeća događanja koja treba da objedine Crnogorce u ostvarivanju osnovnih ciljeva za afirmaciju i očuvanje crnogorskih interesa u Srbiji.

Boro Mrvaljević

ZVANIČNA VELIKA BRITANIJA O CRNOJ GORI

I CRNOGORCIMA SREDINOM XIX VIJEKA

Dokaze crnogorske samobitnosti pronalazimo i u britanskim izvorima XIX vijeka. Ti konkretni i autentični svjedoci svoga vremena su značajni i danas kada se Crna Gora nalazi pred važnim pitanjima konačne redefinicije svog puta u budućnost. Bez prošlosti nema budućnosti i svaki kamen u temelju crnogorske prošlosti je zalag čvrstine njene kuće u budućnosti.

Sudbina većine južnoslovenskih naroda zavisila je od rješenja takozvanog Istočnog pitanja, opstanka ili propasti velikog Osmanskog Carstva. Balkanski mrak ropstva svojom lučom slobode razdirala je mala ponosna Crna Gora.

Tako su u jednoj od stotina crnogorskih bitaka, hitrim prepadom u noći između 23. i 24. novembra 1852. godine, Crnogorci zauzeli isturenu tursku tvrđavu Žabljak na Skadarskom jezeru, odnosno sa stanovišta naše istorije, oslobodili staru prijestonicu Crne Gore iz vremena gospodara Ivana Crnojevića. Na pomolu je bio novi tursko-crnogorski rat, pa je već 6. decembra, u Londonu, u Domu lordova, ovim povodom došlo do replike između poslanika dvije politički suprotstavljene strane. Lider opozicionih konzervativaca, lord Stenli, tražio je od vlade odgovor na sljedeće karakteristično sročeno pitanje:

„Da li je u posljednje vrijeme došlo do bilo kakvih promjena u političkim odnosima sa onom divljom zemljom koja se graniči sa Albanijom i čije je ime Crna Gora?“

Odgovorio je ministar vanjskih poslova, istaknuti torijevac lord Malmzberi.

„Mislim da u pogledu političkih odnosa (sa Crnom Gorom – prim. N.S.) nije bilo nikakve promjene. Šef te zemlje ima dvije titule. On je poglavar pravoslavne crkve u toj zemlji, a u isto vrijeme je i sujetovni vladar. Zbog svog crkvenog položaja on je pod nadležnošću ruskog cara, koji se smatra poglavarom cijele pravoslavne crkve. Poglavar Crne Gore je navikao (kao i svi njegovi preci, mislim) da mu ruski car potvrđuje i priznaje sve njegove crkvene nadležnosti i titule. Što se tiče nezavisnosti te zemlje, bez obzira šta razni ljudi mogu da misle o prednosti takvog položaja, činjenica je da je Crna Gora nezavisna zemlja već oko 150 godina. I ako je Porta činila razne pokušaje da je pokori, ti pokušaji su propadali jedni za drugim i zemlja se nalazi u istom položaju sad u kakvom je bila i prije 200 godina.“

Žabljak

Lord Malmzberi je svojom istinitom ali i nediplomatskom tvrdnjom „ozbiljno uznemirio“ Visoku Portu, što nije teško razumjeti jer je Crna Gora zaista bila vrlo iritirajući trn u njenom oku. No naravno, koliko god Turska bila „uznemirena“, to joj nije davalo dovoljnog povoda da diplomatski zarati sa Velikom Britanijom. Crna Gora je ostala u svojoj slobodi, a navedeni opis lorda Malmzberija veliko svjedočanstvo crnogorske državnosti, slobode, crkvene nezavisnosti i nacionalne posebnosti

Nenad Stevović

Kako su drugi pjevali o Crnoj Gori

Ivan Vazov (1850-1921):

OSLOBOĐENJE – CRNA GORA

I

Zemljo crnogorska,
poštujem te,
zemljo siromašna, gorska
zemljo turkoborska,
klanjam ti se!
Pozdravljam tvoje
gole krše, planine i klanace
i u njima junake,
što ih rađaš ti.
Sirota si, neplodna,
tužna naizgled,
divlja, neprohodna
ali si slobodna
zemlja na tom svijetu.
U tebi na bleje
bezbrojna stada,
ruže ne cvjetaju,

grozdovi ne zriju
po tvojim brdima.
Zlatne svile
u tebi nema,
kao moja zemlja
ti nisi bašta
sa rascvjetanim cvijećem.
Ništa te ne krasí!
Tu samo lista
lovor po stijenama,
koliko đevojke da
vijence ispletu.

II

Bogatih gradova
ti nemaš,
zlatnim spomenicima,

i mermernim palatama
ti se ne dičiš.
No, svaki tvoj vrh, klanac
i svaka stijena
svjedoci su bezbroj bojeva
i slavnih djela.
Tebe ne prlja
ni tirjanin ni rob.
Neprijatelj u tebe ne ulazi,
uđe li - tada
ti mu postaješ grob.
Turčin drhti,
prestravljen, posramljen,
brojem je htio tebe da nadvlada.
No, vječno prkosi
snježni Durmitor!

(Preveo Goran Pajović)

Velika imena svjetske beletristike posvećivala su Crnoj Gori svoja djela. Ti ambasadori kultura svojih zemalja pronosili su tako crnogorsko ime širom svjetskih meridijana. Slavljena je crnogorska sloboda, ljepota, hrabrost, čojstvo i junaštvo i sve ono što Crnu Goru čini upravo onakvom kakva je kroz istoriju bila i kakvom su je, između ostalih, i doživljavali i slavili svjetski literati.

Jedan od njih, nepravedno zaboravljen, je i, kako se često ističe „najveći bugarski književnik“, Ivan Vazov (1850-1921). Ivan Vazov je napisao prelijepu poemu o Crnoj Gori koja se zove simbolično „*Oslobođenje – Crna Gora*“.

Ivan Vazov je poemu napisao ratne 1876. godine, neposredno nakon što su Crnogorci porazili višestruko brojniju tursku vojsku u slavnom boju na Vučijem dolu, što je snažno odjeknulo čitavim Balkanskim poluostrvom i bilo veliko nadahnuće i podstrek daljoj borbi porobljenih balkanskih naroda za slobodu.

Ivan Vazov je i sam bio borac za oslobođenje svoje otadžbine od turske okupacije. U ranoj mladosti pristupio je pokretu za oslobođenje Bugarske od Turaka. U njegovoj prebogatoj biografiji stoji da je pisao pjesme, pripovjetke, romane, drame, kritike, putopise ... U poeziju je unio refleksije savremenog čovjeka, obogatilo poetsku riječ, a tema mu je (tada aktuelna) borba za oslobođenje Bugarske od osmanske okupacije. Napisao je, prema zvaničnom mišljenju, najbolji bugarski roman „*Pod jarmom*“ koji opisuje događaje uoči oslobođenja njegove zemlje 1878. godine. Iako je prošlo bezmalo vijek od njegove smrti, Ivan Vazov se smatra jednim od najvećih pisaca bugarske književnosti. Često ga nazivaju i „narodnim pjesnikom“ i „patrijarhom bugarske književnosti“. On je plodotvorno prisutan u sva četiri književna perioda i autor je najobimnijeg bugarskog spisateljskog štiva, sabranog u dvadeset dva toma! Nastavljač je preporoditeljskog etnocentrizma, a njegova privrženost otadžbini ponekad prerasta u zaslijepljenost.

Crnoj Gori i Crnogorcima pripala je velika čast da je njihovu slavu opjevao jedan Ivan Vazov, a nama je veliko zadovoljstvo što ga danas, stoljeće kasnije, ponovo vraćamo u crnogorsko istorijsko i književno pamćenje za vječnost i na ponos i Bugara i Crnogoraca, odnosno i Bugarske i Crne Gore – bratskih naroda i država.

Nenad Stevović

MANJINSKI IZBORI U REPUBLICI HRVATSKOJ 2011.

Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske objavilo je (www.izbori.hr) informaciju o konačnim rezultatima izbora za članove vijeća nacionalnih manjina i za predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave (u županijama, gradovima i općinama), koji su održani 10.7. ove godine. Donoseći rezultate za crnogorsku nacionalnu manjinu, ističemo da su svi izabrani članovi u sedam vijeća crnogorske nacionalne manjine bili predloženi od strane Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske i njenih članica (Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb; Zajednica Crnogoraca Split; Nacionalna zajednica Crnogoraca Rijeka; Zajednica Crnogoraca Pule; Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Bujština - Umag; Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore Osječko-baranjske županije - Osijek), dok od šest izabranih predstavnika crnogorske nacionalne manjine samo jedan (u Osječko-baranjskoj županiji) nije bio kandidat NZCH i njenih članica. Podsjećamo da se vijeća biraju u županijama (25 članova) ukoliko je broj pripadnika manjine veći od 500 i u gradovima (15 članova) ako je broj pripadnika veći od 300; ukoliko je broj pripadnika nacionalne manjine u nekoj jedinici samouprave manji od navedenih (ali veći od 100), onda se u toj jedinici bira jedan predstavnik manjine.

REZULTATI IZBORA ZA VIJEĆA I PREDSTAVNIKE CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE U REPUBLICI HRVATSKOJ

IZBORI ZA ČLANOVE VIJEĆA U ŽUPANIJAMA I GRADU ZAGREBU

ISTARSKA ŽUPANIJA

Ukupno birača:	666		
Glavovalo birača:	70	10,51%	
Važećih listića:	69	98,57%	
Nevažećih listića:	1	1,43%	

U vijeće crnogorske nacionalne manjine izabrani su sljedeći kandidati:

1. MILAN BULAJIĆ	47
2. VASO POPOVIĆ	42
3. MIHAJLO STOJANOVIĆ	42
4. LAZAR MILOŠEVIĆ	40
5. SVETOZAR PEJOVIĆ	40
6. SAVO VUČERIĆ	40
7. BLAŽO VUKOTIĆ	40
8. MILUNKA MEDOJEVIĆ	39
9. MIHAJLO ŠKOKO	39
10. NADA ŠKOKO	39
11. VESELIN GRDINIĆ	38
12. MILAN MEDOJEVIĆ	38
13. MITAR VUČERIĆ	38
14. VESNA VUČERIĆ	38
15. VLADIMIR ĐUROVIĆ	37
16. DRAGAN LJUBOJA	37
17. MIODRAG POPOVIĆ	37
18. DUŠAN ROGANOVIĆ	37
19. OLGA ROJNIĆ	37
20. BOŽIDAR ČAKOVIĆ	35
21. MILAN DROBNJAK	34
22. VUKOSAVA SAVIĆ-RUMAC	34
23. IVAN VUČETIĆ	33
24. STEVO PAPIĆ	32
25. TATJANA REDŽIĆ	32

PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA

Ukupno birača:	582		
Glavovalo birača:	102	17,53%	
Važećih listića:	99	97,06%	
Nevažećih listića:	3	2,94%	

U vijeće crnogorske nacionalne manjine izabrani su sljedeći kandidati:

1. MR.SC. JOVAN ABRAMOVIĆ	70
2. BRANKO KALUĐEROVIĆ	64
3. ČEDOMIR JANKOVIĆ, PROF.	63
4. VASILJA VUKOSAVOVIĆ	63
5. LJUBIŠA BURZAN	62
6. MILOVAN CEMOVIĆ, DIPL.ING.	60
7. VUKAŠIN JARAMAZ, PROF.	60
8. DEJAN JANKOVIĆ, DIPL.ING.	59
9. ALEKSANDAR JARAMAZ	59
10. ŽIVKO PEJOVIĆ	59
11. MIODRAG ČUPIĆ	58
12. SANJA LAKIĆ, BACC.CULT.	58
13. ZORAN MILOVIĆ, DIPL.IUR.	58
14. SAVIĆ PAVIĆEVIĆ, DIPL.ING.	58
15. LIDIJA GAŠPARAC, DIPL.OEC.	57
16. ALEKSANDRA KOVAČEVIĆ CRNIĆ	57
17. MARJANA KOTRI	57
18. ŽELIMIR NOVAKOVIĆ, DIPL.ING.	57
19. MILORAD VUJOVIĆ, ECC.	57
20. LUKA BEŠLIĆ	56
21. LJUBICA BUBANJA	56
22. DRAGANA DODEROVIĆ	56
23. NIKOLA LUČIĆ, DIPL.ING.	56
24. BORICA ŠOŠKIĆ, DIPL.ING.	54
25. SLOBODAN STANIŠIĆ	49

*Dragi prijatelji u Nacionalnoj zajednici Crnogoraca Hrvatske,
Hvala na detaljnoj i sadržajnoj informaciji o izborima za vijeća i predstavnike crnogorske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj.*

Izbori i njihovi rezultati najrečitije pokazuju snagu, ugled, uticaj i važnost Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske u okupljanju građana Hrvatske porijeklom iz Crne Gore, u prvom redu Crnogoraca i prijatelja Crne Gore, njegovanju njihove kulture i identiteta, artikulisanju njihovih interesa i predloga, pozitivnom djelovanju u razumijevanju i saradnji Crne Gore i Republike Hrvatske, kao i u značajnom doprinosu sveukupnom razvoju Republike Hrvatske. Na tome zaslužujete sve čestitke i priznanja, ona koja ste već dobili i buduća. Želim vam puno uspjeha u daljem radu, kao i dobro zdravlje, sreću i uspjehe svim članovima i prijateljima.

*Sa izrazima velikog poštovanja,
Branko Lukovac
(prvi ambasador Crne Gore u Republici Hrvatskoj)*

NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA HRVATSKE

Prešedniku dr Radomiru Pavićeviću

Čestitamo vam uspjeh na izborima i sigurni smo da ćete opravdati povjerenje birača.

*S poštovanjem,
za Maticu crnogorsku
Branko Banjević, prešednik*

Podgorica, 18. jul 2011.

SPLITSKO-DALMATINSKA ŽUPANIJA

Ukupno birača:	564	
Glasovalo birača:	26	4,61%
Važećih listića:	26	100,00%
Nevažećih listića:	0	0,00%

*U vijeće crnogorske nacionalne manjine
izabrani su sljedeći kandidati:*

1. NATAŠA GRAHOVAC	23
2. TAMARA GRAHOVAC	23
3. JOKO IVANOVIĆ	23
4. JOVAN KIJANOVIĆ	23
5. RADOMIR NOVELJIĆ	23
6. NIKOLA GRAHOVAC	22
7. MILAN KIJANOVIĆ	22
8. LJILJANA DAJAK	21
9. SLOBODAN IVANOVIĆ	21
10. ČAZIM MATEZIĆ	21
11. DANILO VOJVODIĆ	21
12. RASIM BEGANOVIĆ	20
13. SLAVKO HUSAR	20
14. SMAILA MARTINIĆ	20
15. VLADISLAV MASLAK	20
16. DRAGANKA MATKOVIĆ	20
17. DRAGOLJUB RADOJEVIĆ	20
18. JOVAN RADULOVIĆ	20
19. MIROLJUB STARČEVIĆ	20
20. OBREN STEVOVIĆ	20
21. DUŠAN VULEVIĆ	20
22. SRĐANA PERIČIĆ	19
23. ZORAN STOJKOVIĆ	19
24. SLOBODANKA VIDJAK	19
25. ŽARKO VOJINOVIĆ	19

GRAD ZAGREB

Ukupno birača:	1525	
Glasovalo birača:	118	7,74%
Važećih listića:	114	96,61%
Nevažećih listića:	4	3,39%

*U vijeće crnogorske nacionalne manjine
izabrani su sljedeći kandidati:*

1. MILANKA BULATOVIĆ	76
2. PROF.DR.SC. VESELIN SIMOVIĆ	73
3. DR.SC. RADOMIR PAVIĆEVIĆ	70
4. PROF.DR.SC. MILUTIN ANĐELIĆ	65
5. DR.SC. ZORAN DRAŠKOVIĆ	62
6. DUŠAN MIŠKOVIĆ	62
7. DANILO IVEZIĆ	61
8. PROF.DR.SC. LJUBOMIR KULJAČA	61
9. DR.SC. SAVA BOGDANOVIĆ	60
10. MARKO BOGDANOVIĆ	59
11. BORISLAV VUJOVIĆ	57
12. BRANKO KLIKOVAC	56
13. ČAZIM ASOVIĆ	55
14. MILO BANOVIĆ	55
15. BOŽIDAR POPOVIĆ	55
16. MILANKA BUNČIĆ	54
17. STRAHINJA MAROVIĆ	53
18. DR.SC. NIKOLA MIŠKOVIĆ	52
19. MARICA HORVAT	49
20. DANILO BUNČIĆ	47
21. GOJISLAV BOŽOVIĆ	46
22. ANANIJE STOJOVIĆ	44
23. DARIO OTAŠEVIĆ	43
24. MIODRAG GRUBAČ	42
25. EMILIJANO NEŠKOVIĆ	42

<i>Ukupno birača</i>	OSIJEK	PULA	RIJEKA	SPLIT	ZAGREB
<i>Glasovalo</i>					
2007.	182	377	413	477	1612
	25 (13,74%)	24 (6,37%)	63 (15,25%)	62 (13,00%)	210 (13,03%)
2011.	177	341	386	432	1525
	45 (25,42%)	48 (14,08%)	76 (19,69%)	25 (5,79%)	118 (7,74%)

IZBORI ZA ČLANOVE VIJEĆA I PREDSTAVNIKE U GRADOVIMA

GRAD PULA

Ukupno birača:	341	
Glasovalo birača:	48	14,08%
Važećih listića:	47	97,92%
Nevažećih listića:	1	2,08%

U vijeće crnogorske nacionalne manjine izabrani su sljedeći kandidati:

1. LJUBICA JOVANOVIĆ	29
2. LJUBIŠA KILIBARDA	28
3. BOŽIDAR RADULOVIĆ	28
4. RADE BATRIČEVIĆ	27
5. BORISLAV VUJOVIĆ	27
6. BRANKA ROŽMAN	26
7. ŽELJKO ŠĆEPANOVIĆ	26
8. LJILJANA GIORGI	25
9. LJUBOMIR SAVIĆ	25
10. MIRKO IVANOVIĆ	24
11. VESELIN LABAN	24
12. VIDAK MIĆUNOVIĆ	24
13. MIOMIR SAVIĆ	23
14. BOGDAN GARDAŠEVIĆ	20

GRAD SPLIT

Ukupno birača:	432	
Glasovalo birača:	25	5,79%
Važećih listića:	25	100,00%
Nevažećih listića:	0	0,00%

U vijeće crnogorske nacionalne manjine izabrani su sljedeći kandidati:

1. BORIVOJE STEVOVIĆ	23
2. BORIVOJE MILOŠEVIĆ	22
3. SNEŽANA MATIĆ	20
4. DUŠICA MIJUŠKOVIĆ MALADA	20
5. VESELIN ĐUROVIĆ	19
6. RADOSAV JOVANOVIĆ	19
7. JOVAN MITROVIĆ	19
8. ZORAN VULEVIĆ	19
9. ZORICA GAVRILOVIĆ	18
10. SLOBODAN MRAČEVIĆ	18
11. BOGDAN POPOVIĆ	18
12. OGNJEN STEVOVIĆ	18
13. ZORICA STOJKOVIĆ	18
14. NEBOJŠA TOMOVIĆ	18
15. MARIJA VUJOŠEVIĆ CARIĆ	18

GRAD RIJEKA

Ukupno birača:	386	
Glasovalo birača:	76	19,69%
Važećih listića:	71	93,42%
Nevažećih listića:	5	6,58%

U vijeće crnogorske nacionalne manjine izabrani su sljedeći kandidati:

1. NIKOLA LUČIĆ, DIPL.ING.	51
2. MR.SC. JOVAN ABRAMOVIĆ	50
3. JOVETA BULATOVIĆ, DIPL.ING.	50
4. MILOŠ BULATOVIĆ, PROF.	50
5. MARJANA KOTRI	50
6. VASILIIJA VUKOSAVOVIĆ	50
7. DANICA LAKIĆ	48
8. DRAGUTIN LAKIĆ	48
9. DUŠANKA BEŠLIĆ, DIPL.OEC.	47
10. ČEDOMIR KARANIKIĆ	47
11. VELIMIR RISTIĆ	47
12. MIROSLAV BUBANJA	45
13. ALEKSA JOKIĆ	45
14. PETAR KUMBUROVIĆ	43
15. MILETA VUJANOVIĆ	32

GRAD OSIJEK

Ukupno birača:	177	
Glasovalo birača:	45	25,42%
Važećih listića:	45	100,00%
Nevažećih listića:	0	0,00%

Za predstavnika crnogorske nacionalne manjine izabran je:

1. SINIŠA POPOVIĆ	24
-------------------	----

GRAD ZADAR

Ukupno birača:	102	
Glasovalo birača:	15	14,71%
Važećih listića:	15	100,00%
Nevažećih listića:	0	0,00%

Za predstavnika crnogorske nacionalne manjine izabran je:

1. NEĐELJKO ĐUKANOVIĆ	15
-----------------------	----

Ukupno birača Glasovalo	IZBORI ZA VIJEĆA		IZBORI PREDSTAVNIKA	
	Županije	Gradovi	Županije	Gradovi
2007.	2825	1267	563	182
	346 (12,25%)	149 (11,76%)	84 (14,92%)	25 (13,74%)
2011.	3337	1159	820	279
	316 (9,47%)	149 (12,86%)	120 (14,63%)	60 (21,51%)

IZBORI ZA PREDSTAVNIKE U ŽUPANIJAMA

OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA

Ukupno birača:	408	
Glasovalo birača:	80	19,61%
Važećih listića:	80	100,00%
Nevažećih listića:	0	0,00%

**Za predstavnika crnogorske nacionalne
manjine izabran je:**

1. PROF.DR.SC. MILORAD NIKČEVIĆ 51

VUKOVARSKO-SRIJEMSKA ŽUPANIJA

Ukupno birača:	132	
Glasovalo birača:	1	0,76%
Važećih listića:	1	100,00%
Nevažećih listića:	0	0,00%

**Za predstavnika crnogorske nacionalne
manjine izabrana je:**

1. RADMILA FINTIĆ

ZADARSKA ŽUPANIJA

Ukupno birača:	133	
Glasovalo birača:	23	17,29%
Važećih listića:	23	100,00%
Nevažećih listića:	0	0,00%

**Za predstavnika crnogorske nacionalne
manjine izabran je:**

1. AHMED SMAILAGIĆ 23

ZAGREBAČKA ŽUPANIJA

Ukupno birača:	147	
Glasovalo birača:	16	10,88%
Važećih listića:	16	100,00%
Nevažećih listića:	0	0,00%

**Za predstavnika crnogorske nacionalne
manjine izabran je:**

1. VUJADIN PRELEVIĆ 16

O izborima za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina

Republika Hrvatska jamči pripadnicima nacionalnih manjina pravo na zastupljenost u predstavničkim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. S ciljem unapređivanja, očuvanja i zaštite položaja nacionalnih manjina u društvu pripadnici nacionalnih manjina biraju, na način i pod uvjetima Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, svoje predstavnike radi sudjelovanja u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima putem vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u jedinicama samouprave.

Članovi vijeća nacionalnih manjina i predstavnici nacionalnih manjina biraju se neposredno na izborima, tajnim glasovanjem na mandat od četiri godine.

Pravo birati i biti biran za člana vijeća ili predstavnika imaju svi punoljetni državljani Republike Hrvatske, pripadnici nacionalnih manjina s prebivalištem na području jedinice lokalne odnosno područne (regionalne) samouprave u kojoj se provodi izbor.

Kandidate za članove vijeća nacionalnih manjina ili predstavnike nacionalnih manjina mogu predlagati udruge nacionalnih manjina registrirane u Republici Hrvatskoj i birači. Dvije ili više udruga mogu predložiti zajedničke kandidate. Birači mogu predlagati nezavisne kandidate.

Članovi vijeća nacionalnih manjina i predstavnici nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave biraju se većinskim izbornim sustavom u kojem cijelo područje općine ili grada, županije ili Grada Zagreba čini jednu izbornu jedinicu.

(Izvor: www.izbori.hr)

Kada je akademskom slikaru Dimitriju Popoviću početkom ove godine upućeno pismo s molbom da čitaoci „Crnogorskog glasnika“ i od tog svjetski poznatog hrvatskog i crnogorskog umjetnika pročitaju neku, možda manje poznatu, stranicu iz njegovog života, postojala je bojazan da li će mu zaokupljenost novim ciklusom radova, inspirisanim Njegoševim poetskofilozofskim djelima, dozvoliti da našoj želji izađe u susret. No, kada je poslije nekog vremena stigla poruka da ćemo od gospodina Dimitrija Popovića, koji je i priznati pisac i esejista, zasigurno dobiti prilog za „Glasnik“, onda je bojazan ustupila mjesto znatiželji i iščekivanju! Jer, ako ste – kako se to danas obzirno kaže za needuciranost – „manje upućeni“ u likovnu umjetnost i stoga o nečijem stvaralaštvu nastojite saznati od nespornih autoriteta, a imali ste u rukama prvi broj „Ljetopisa crnogorskog“, onda ste morali u njemu zapaziti tekst (zapravo u „Vjesniku“ objavljen razgovor s Dimitrijem Popovićem) ugledne povjesničarke umjetnosti Vesne Kusin pod naslovom „Zavodljiva slutnja smrti“, koji započinje rečenicom: «Umjetnički opus Dimitrija Popovića, bez obzira o kojem se njegovom ciklusu radilo, prožet je temom smrti.» A ako uz to znate da jedna od prvih knjiga g. Popovića nosi naslov „Smrt u slikarstvu“ i još pročitate da je upravo objavljena zbirka njegovih kratkih proza naslovljena „Smrt Danila Kiša“, onda ste se morali zapitati (kako je to, u već pomenutom razgovoru, učinila i gospođa Kusin) gdje su korijeni te opsjednutosti smrću, koja se, kao „fil rouge“, prepoznaje u svemu što je stvorio i stvara veliki umjetnik. Iz upućenog nam teksta, koji sa iskrenom zahvalnošću objavljujemo u ovom broju, saznajemo da su se prve niti tog tajanstva – koje su vremenom sačinile svojevrsni „fil mortel“ – počele upredati davno, još kada je gospodin Dimitrije Popović u dječaćkim danima, sa prozora roditeljske kuće na Cetinju, posmatrao vrh Lovćena, gdje „spava vječnim snom Vladika Rade, najmudriji i najljepši čovjek svoga doba“ ...

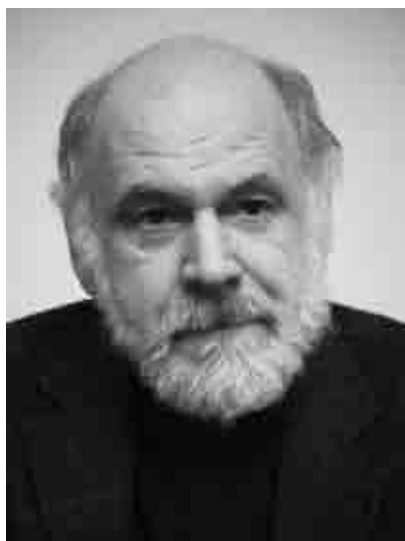
Dimitrije Popović:

MISTERIJUM LUČE MIKROKOZMA

I

Luča mikrokozma je jedno od najmističnijih ogledala nesagledivosti ljudskog bića.

* * *

Na početku ovog uvodnog teksta ciklusu radova inspiriranih Njegoševim spjevom *Luča mikrokozma* želim navesti nekoliko detalja faktografskih i poetskih koji su kao u nekom sudbonosnom prepletu okolnosti na određeni način utjecali da se pjesnik i njegovo djelo nađu u sferi mog umjetničkog zanimanja. Prve spoznaje o vladici i pjesniku Petru II Petroviću Njegošu nisam dobio iz povijesne čitanke u osnovnoj školi koju sam pohađao na Cetinju (škola nosi Njegoševo ime), nego iz prirode, posredstvom Njegoševog groba. Sa prozora moje roditeljske kuće na Cetinju jasno se vidi impozantni Lovćenski masiv s Jezerskim vrhom na kojem se kao sitno izbočenje, kao kakva kamena bradavica ocrtavala silueta Njegoševe kapele u kojoj se nalazio grob crnogorskog vladika i pjesnika.

Njegošev markantni lik mi je bio poznat s jedne male reprodukcije koju smo imali u kući. Gotovo u svakoj kući na Cetinju nalazila se slika sa Njegoševim likom. Pjesnik je na neki način bio član crnogorskih obitelji. Svojevrsna ikona prosvjetiteljstva. U djetinjstvu sam često sjedio na pragu prozora dnevne sobe i gledao u prirodu, vrt i voćnjak pred kućom, gradski park, nekadašnji Kraljičin park i iznad visokih vrhova njegovog gustog drveća daleku planinu Lovćen.

Pamtim spektakularne ljetne oluje s munjama i gromovima nad Jezerskim vrhom i jeku grmljavine praćenu tutnjavom koje su me ispunjavale intenzivnim strahom. Kao da se nad Lovćenom bio kozmički boj, sudar nebeskih vojski iz *Luče mikrokozma*. U toj živoj slici prirode, čiji je okvir činio kameni obrub prozora, moju je pažnju najviše zaokupljao glavni motiv te kompozicije, Lovćen s Njegoševim grobom.

Rano sam saznao da u maloj kapeli na vrhu planine kako je govorila moja baba “spava vječnim snom Vladika Rade najmudriji i najljepši čovjek svoga doba”. Tako je smrt kao “vječni san” dala čudnu životnost Lovćenu. Pjesnik i planina su se poistovjetili. Moju je dječaćku maštu uzbuđivala činjenica da je Njegoš izabrao vrh jedne planine za mjesto svog vječnog počinka. Taj visoki položaj groba besmrtnog pjesnika koji nadvisuje grad Cetinje, koji je, činilo mi se bio bliži nebu nego nama na Zemlji, inicirao je misli o smrti. Ona, Smrt, je iznad života. Ali te misli o smrti obasjava *Luča*, iskra, inspirativni plamen, jer su inicirane pjesnikovim grobom. Tamo se na vrhu planine blakeovski kazano vjenčaju nebo i zemlja posredstvom Njegoševe poezije. Zato pjesnikov grob “nadilazi” smrt kao što planina Lovćen “nadilazi” crnogorski pejzaž. Njegošev je grob postao kameni stih, misaoni i mističan koji nam govori neizgovoreno o pjesniku, o tajnama njegove stvaralačke osobnosti, o mitu što se nadilazi sam sobom.

Posebno su mi ostali u sjećanju zalasci sunca što sam ih promatrao sa prozora moje kuće, naročito u zimskim danima kada sunčev disk nestaje za Lovćenom, s onu stranu planine i pjesnikovog groba. Činilo mi se da odlazi u neki drugi, nepoznati svijet. To postupno nestajanje svjetlosti, to izdisanje dana i spuštanje mraka na Cetinjsku kotlinu, stvaralo je neku metaforičku rimu kozmičkog i zemaljskog. Njegošev je grob na Lovćenu postao monumentalni oltar mističnog hrama na razmeđu života i smrti. Rađanjem dana rujna svjetlost s istoka obasja Lovćen i njegove padine. Nakon zalaska Sunca čija nebeska putanja nad Cetinjskom kotlinom kao da simbolizira kratkoću ljudskog vijeka, planina se pretvara u sivoplavu siluetu koja postupno tamni sve dok ne iščezne u mrak i tišinu noći.

Kada sam u srednjoj školi čitajući *Gorski vijenac* naišao na onu lijepu metaforu u lirskom pjevanju kola:

*Bjehu muška srca ohladnjela,
A u njima umrla sloboda,
Kâ kad zrake umru na planinu (2625-2639)*

Podsjetio sam se nadahnjujućeg prizora prirode, simboličke scene koju sam puno puta gledao kako Sunce zalazi za Lovćenom, za Jezerskim vrhom. I kako svjetlosne zrake umiru na padinama planine. Tada mi je, iako nisam još poznavao *Gorski vijenac*, Lovćen govorio o pjesniku.

* * *

U sjećanju jasno čuvam uspomenu na moju prvu posjetu Njegoševom grobu. Bilo je to u dječaćkoj dobi, rano izjutra za vrijeme jednog sunčanog ljetnog dana. S velikim sam naporom svladao stotine kamenih uskih serpentinastih skala što su uz stranu Jezerskog vrha vodile prema Vladičinoj kapeli. Kasnije sam u tome vidio simboličko značenje; put do svetog mjesta zahtijeva napor i svojevrsnu žrtvu.

Na vrhu planine u uzbuđljivoj zaglušujućoj tišini pružao se veličanstven pogled. Gledao sam rodni grad Cetinje, lijepi Bokokotorski zaljev, nepregledna brda i planine “kamenog mora” i modru jadransku pučinu čiji se obzor daleko spajao s nebeskim beskrajem.

Doživljaj ogromnog prostora promatran tog jutra s Jezerskog vrha stvarao je u meni ambivalentan osjećaj; kako je ljudsko biće malo i beznačajno ali također svjesno sebe i svojih moći. Čovjek osvaja taj prostor pogledom, pokorava mislima, ostavlja u njemu tragove svoga postojanja.

Kada sam ušao u malu kapelu i prišao Njegoševom sarkofagu prožeo me snažan mistični osjećaj pomiješan sa strahom. Poklonjenje velikom pjesniku izazvalo je u mom sjećanju prizore iz jedne priče koju sam čuo nekoliko dana prije odlaska na Lovćen. Odnosila se na otvaranje groba Vladike Rada. Zbog oštećenja kapele uslijed nevremena i udara gromova bilo je potrebno taj stari objekt restaurirati. Tom je prilikom bio otvoren Vladičin grob. Nad Njegoševim mrtvim ostacima obavljen je crkveni obred kađenja kostiju. Posebno sam zapamtio detalj iz te priče koja se prepričavala, po riječima onoga koji je tom činu prisustvovao, kako je Njegoševa lubanja bila udaljena od ostalih kostiju. Među rebrima je ležao vladičin naprsni krst. Mitra i vladičina odora bile su opaljene munjama i sagorjele pomiješane sa začađavljenim pjesnikovim kostima.

Njegoševe su crne kosti u mojoj imaginaciji postale dio lovcenskog pejzaža. Mistični antropomorfni reljef nad kojim lebdi pjesnikov duh.

* * *

Ugovor iz 1835. g. između Petra II Petrovića Njegoša i popa Lazara Popovića-Jabučanina

Temelji moje roditeljske kuće na Cetinju položeni su 1836. godine. Otac mog pra-djeda pop Lazar Popović-Jabučanin mijenjao je svoja obiteljska dobra u Humcima (sjeverozapadni dio Cetinjskog polja) za zemljište na ondašnjoj Romanovini (jugoistočni dio Cetinjskog polja danas zvan Pod granicom). O ovoj razmjeni materijalnih dobara koja je dogovorena između Vladike Petra II. Petrovića Njegoša i mog pretka postoji sačuvan ugovor. Taj vrijedni dokument poklonio mi je rođak Pajo Jabučanin.

Danas s velikim uzbuđenjem držim u rukama taj stari komad papira, taj ugovor sačinjen 1835. godine “četvrtog dana dvanaestog mjeseca” s Njegoševim vlastoručnim potpisom i pečatom. U tom praktičnom materijalnom aktu zamjene zemljišta sklon sam vidjeti neku metafizičku ili poetsku dimenziju što se ispoljavala u mojoj osjetljivosti za prostor u kojem sam odrastao, za mikrokozmos moga djetinjstva. (Dimitrije Popović, *Priče iz Arkadije*, Ex libris, Zagreb, 2006.)

Osjetljivost prema mom rodnom gradu pojačava činjenica da su prvu privatnu kuću na Cetinju sagradili Njegošev brat Pero Tomov Petrović i moj predak Lazar Popović. (Dušan Martinović, Uroš Martinović, *Cetinje - spomenici arhitekture*, Obod, Cetinje 1980.; *Memoari popa Laza Popovića-Jabučanina*, Cid, Podgorica, 2003.)

*Križ - poklon Petra II Petrovića
Njegoša popu Lazaru Popoviću-
Jabučaninu, 1834. g.
(Njegošev muzej, Cetinje)*

Njegoš se zavladičio u Petrogradu 18.VIII.1833. godine. Kada se vratio na Cetinje mom je pretku kao odanom Crnogorcu kojeg je primio u svoju službu u Cetinjski manastir 1831. godine, poklonio križ na kojem je ugravirano: "Vladika Crnogorski Petar II Jereju Lazaru Popoviću, 1834. godine, prvog januara". Ovaj vrijedni predmet koji je pripadao mojoj obitelji danas je izložen u Njegoševom muzeju u Biljardi na Cetinju. Koristio sam ga kao element u kompozicijama ciklusa *Corpus Mysticum* i u recentnim radovima inspiriranim *Lučom mikrokozma*. Časni simbol kršćanske vjere i nijemi svjedok događanja jednog burnog razdoblja simbolički ukružuje Njegoševo i naše vrijeme.

U mojim se mislima posredstvom ovoga križa na neki način stvarao prisniji odnos s pjesnikovim poetsko - filozofskim spjevom. Kao da je njime bio posvećen pristup u metafizičke tajne Njegoševog djela. Ljepota tog posvećenja jest i u svijesti i spoznaji što se te metafizičke tajne nikada ne mogu posve otkriti. Zato umjetnost živi i slavi onostrano.

* * *

Razmišljajući o Njegoševom životu i djelu, o prilikama odnosno neprilikama u kojima je živio, o izvorima njegovih pjesničkih nadahnuća, o crnogorskom ambijentu koji ga je bez sumnje inspirirao svojom iskonskom snagom i ljepotom, nametala mi se misao o pjesnikovoj bolesti i ranoj smrti. Zasigurno je tuberkuloza ostavila traga na Njegošev pjesnički senzibilitet.

Nekoliko mjeseci prije smrti Njegoš je na savjet liječnika proveo u Napulju. Tom je prilikom posjetio Pompeje i Vezuv. Dok ispisujem ove retke prisjećam se gimnazijske ekskurzije po gradovima Italije. Posjetili smo Napulj i Pompeje. Sa grupom učenika sam se uspeo na vrh Vezuva. S ruba velikog grotla sa čije se jedne strme strane dimilo, uzeo sam za uspomenu nekoliko komada ohlađene lave.

Razgledavajući ruševine grada Pompeja vodič nam je s važnošću, kako je priličilo mjestu i povodu, rekao da je jedna pompejanska kuća bila otkrivena u Njegoševu čast 4.III.1851. godine i nazvana *Casa del Principe di Montenegro*. Napomenuo je kako je crnogorski Vladika s radoznalošću i uzbuđenjem pratio radove na otkopavanju objekta.

U toplom ambijentu juga Njegoš je bio nadahnut pitoresknim Mediteranom. Divio se starinama Napulja i pompejanskoj umjetnosti. Stajao je nad ugašenim kraterom vulkana, "*Vezuvijske grdna žvala*", prizivajući u sjećanje žive slike opisa Plinija Mlađeg o velikoj tragediji koju je 79. godine prouzročila erupcija vulkana.

Pjesnik bolestan na smrt posjećuje predio koji je smrt trajno obilježila. Zamišljajući Njegoša u tom ambijentu javljala mi se mračna metafora potaknuta Vezuvom i Vladikom. Vulkanova "*zemaljska mračna njedra*" koja "*paklenom silom kipte*" smrtno su se rimovala sa pjesnikovim bolesnim plućima razorenim tuberkulozom, plućima koja "*izbacuju krv*".

Vidio sam također simboličku vezu između ugaslog Vezuva i Njegoševog bića koje se gasi, iz čije nutrine više neće navirati stvaralačka poetska lava. U ambijentu ljepote i smrti pjesnik je svim bićem mogao osjetiti tragični mikrokozmos i principe na kojima se zasniva; na dobru i zlu, radosti i patnji, životu i smrti. Jer sva ljepota i bogatstvo Pompeja “*jednim se mahom preli u tartarsku crnu boju*”. Tragično osjećanje vlastitog kraja proživljavao je u boli umiranja. Njegoševa “*zraka svjetla na brijegu vječne noći*” ugasla je na Cetinju 19.X.1851. u 10 sati ujutro.

* * *

Prošle godine (2010.), jednog ljetnog predvečerja bio sam na Lovćenu. Nakon posjeta Njegoševom mauzoleju promatrao samo onaj isti prostor kojeg sam prvi put vidio u djetinjstvu. Na zapadu u sivoplavoj izmaglici zalazio je kao krv crveni Sunčev disk. Na suprotnoj strani na istoku sijao je svjetlo-žuti puni Mjesec. Kao da je u tim trenucima bila uspostavljena čudesna ravnoteža kozmičkog prizora koju je simbolički balansirala mistična snaga Njegoševog groba odnosno pjesnik sam.

U toj inspirativnoj tišini ljetnog predvečerja na vrhu planine javljale su mi se poetske slike iz Njegoševog spjeva prožete svim onim mislima s filozofskim i metafizičkim pitanjima koja su bila inspirativna osnova ili izvorište za ovaj ciklus radova.

II

Kompozicije ciklusa *Misterijum Luče mikrokozma* nisu nastale kao ilustracije Njegoševog spjeva. To su radovi u kojima se odražava dio one kompleksnosti pjesnikovih misli što se projiciraju u metafizičku bit ljudskog bića, njegovo porijeklo i njegovu egzistenciju. Dakle riječ je o djelima u kojima se odražava ono što su u mom senzibilitetu i svijesti izazivale Njegoševe poetsko-filozofske vizije transponirane u likovni govor slike.

Za razliku od ciklusa radova inspiriranih Danteovim *Paklom (Dimitrije e Dante, Centro Dantesco, Ravenna, Skaner Studio, Zagreb, 2002.)* gdje je sve bilo koncentrirano na ljudsko tijelo kao svojevrsnu sliku pakla, u kompozicijama inspiriranim *Lučom mikrokozma* ljudsko tijelo i prostor imaju gotovo istu formalno simboličku vrijednost. Ovakav je koncept nametnula činjenica da se čovjek kao mikrokozmos ne može sagledavati odvojeno od makrokozmosa. U osnovi oni čine jednu nedokučivu mističnu cjelinu.

U pristupu *Luči mikrokozma* manje su me zanimala one analize u kojima se ovo djelo dovodi u vezu s mogućim izvorima inspiracije. U kojoj mjeri ovaj spjev odgovara mističnoj filozofiji i antičkom herojskom mitu, Platonovoj filozofiji odnosno neoplatonističkoj misli, Filonu ili Origenu, Kabali i Zoharu, Miltonu ili Bayronu ...

Ono što čini osnovu na kojoj se koncipira ciklus *Misterijum Luče mikrokozma* jest čovjekova svijest o kazni koju ispašta na Zemlji “*gnjezdilištu čovječije nesreće*”. On je vječno proklet. “*Krasotu nebeskog voinstva smrtni nikad postići ne može*”. Čovjek je tragično biće. Njegošev se “*metafizički dualizam*” ogleda u padu duše, u njenom utamničenju u ljudsko tijelo. Ono je “*okov fizičevski*”, grobnica duše:

---

*Duhovni je život na nebesi,
materije u carstvu gnijilosti. (I, 200)*

Čovjekovo se biće iscrpljuje u vlastitom antagonizmu. Premda je slobodne volje, njegova je "duševna tablica načertana" sa dva protivna zakona. Na jednoj je zakon "pravde blage" a na drugoj "adski spomen sveze sa Satanom". Ono što dominira čovjekovim bićem je adsko prokletstvo. Čovjek je raspet između svijesti o krivici i mogućnosti spasenja. Ali ideja tvorca mu osvjetljava dušu koju će voditi "zraka ognja besmrtnoga".

Posebnu dimenziju njegove zemaljske kazne čini samospoznaja kroz sjećanje na preegzistenciju. Duša se bori i muči kako bi se izbacila iz naručja "mračne vladalice", iz materijalnog tijela i ograničenosti (pomišljam na Baudelaireovog čovjeka i njegove dvije "simultane težnje"; jedna ka Bogu druga ka Sotoni).

Dinamičnost Njegoševih poetskih slika inicira ili određuje dinamičan karakter likovnih kompozicija. Zato su u većini radova pokreti ljudskih glava usmjereni prema beskrajnom prostranstvu neba kao i ispružene ruke koje teže nedohvatljivom. Dezintegriranost ljudskog tijela simbolizira nepomirljivi konflikt čovjekove prirode koji se odvija u njemu samom. U permanentnoj tenziji i naporu za oslobođenjem i izbavljenjem kroz svijest o sebi čovjek postaje svjestan vlastite tajne. Luča vlastitog prosvjetljenja otkriva mu nemogućnost spoznaje sebe a ne samo Boga:

*S točke svake pogledaj čovjeka,
Kako hoćeš sudi o čovjeku -
Tajna čojku čovjek je najviša*

. . . . .

*Duša ljudska jeste besamrtna,
Mi smo iskra u smrtnu prašinu,
Mi smo luča tamom obuzeta. (130-140)*

Iako se u spjehu ističe da je čovjeku podarena "iskra vječne ljubavi", pesimistički aspekt ljudskog bića je dominantno naglašen:

*Mučitelji će jedan drugom biti.
Svaki sebe ponaosob najveći. (VI, 60)*

Najsuptilniji izraz tog pesimizma kao jedan od vrhunaca Njegoševe poetsko-filozofske misli izražen je u stihovima:

*U čojka je jedan hram vzdignut,
zla obitelj tuge i žalosti;
svaki smrtni na Zemlju rođeni
ovom mračnom obitelji vlada*

. . . . .

*Ovo grko nasljeđe ljudsko
čovjek čojku, čovjek sebi dava,
najsretniji ga iz ništa stvaraju
radi smrtno tužne armonije. (110-120)*

Čovjeka određuje tragična spoznaja vlastitog položaja. U nekim sam kompozicijama ovoga ciklusa simbolički sjedinjavao ljudsku lubanju i fetus. Pod svodom lubanje tog mističnog antropomorfnog neba rađa se, razvija i obitava svijest. Tu luču, misao, ideju, svjetlo duha personificira fetus. Ljudsko će biće postati ono u čemu se rađa *“hram tuge i žalosti”*. Mistično se izražava organskim. Život i smrt se rimuju uspostavljajući *“tužnu armoniju”*.

Plod utrobe se u jednoj kompoziciji javlja kao otjelovljenje Božje riječi. U VI. pjevanju Njegoš govori o dolasku Božjeg sina. U *“stanište kažnjenog bića”* Krist dolazi kao otkupitelj.

Dinamičnost poetskih slika u sukobu nebeskih vojski pobunjenog Sotone i Adama protiv Boga projicira se simbolično također u prikazima ljudskog lika:

Otpadnici od neba ustrašeni,

. . . . .

S krikovima strave i huljenja. (V, 470)

Kroz transformacije likova s detaljima životinjskih kostura (što se odnosi na Njegoševu kritiku Pitagore i Epikura i na čovjekovo adsko nasljeđe), uspostavlja se dinamička veza s nebeskim odnosno kosmičkim sferama, s *“nebeskom mašinom”*.

Spomenuo sam važnost prostora u kompozicijama ovoga ciklusa. U formalnom i simboličkom smislu njegova je uloga kao što je istaknuto važna gotovo koliko i uloga ljudskog tijela odnosno lika. Prostor je definiran figurativnim i nefigurativnim likovnim idiomom. Zemaljski je prostor predstavljen fragmentima prepoznatljivog crnogorskog pejzaža *“kamenih pučina”*. U većini pejzaža dominira planina Lovćen snažnog simboličkog značenja za pjesnika i vladiku te stoga funkcionira i kao poveznica sa nebeskim prostorom što upućuje na Njegoševu koncepciju kozmogonije.

Nebeski je prostor simboliziran apstraktnim plohama, nedefiniranim površinama što sugeriraju nesagledivost i nemjerljivost kosmičkih prostranstava odnosno *“pankozmičkog centra”*, te tamnim površinama sfernih oblika koje sugeriraju nebeska tijela, prostore mraka i mrtve materije. Njegoševo koncipiranje kosmosa o pokretnim, nepokretnim ili koncentričnim nebesima, o stazama po kojima se kreću zvijezde, o poljima kozmičkih prstenova, općenito njegova kozmogonija otvara niz zanimljivih pitanja i asocijacija od filozofsko teoloških do onih atomske fizike.

Čitajući *Luču* pomišljam na svetog Augustina i njegove koncepcije o *“intelektualnom nebu”*, o *“nebu neba”* o toj *“duhovnoj supstanciji”* koja je od Stvoritelja primila svoje određenje kao što je i Zemlja oblik *“tjelesne supstancije”*. Također mi se nameću misli o Heisenbergovoj *Fizici i metafizici*.

Ovakve su asocijacije i razmišljanja utjecale i na koncipiranje kompozicija moga ciklusa u kojima se uspostavlja dinamika prostornih odnosa, međudjelovanje apstraktnih polja čija se tenzija uvećava dodatnom energijom što je emaniraju fragmentarni prikazi ljudskog tijela u pokretu. Tako se u likovnom smislu usuglašavaju figurativni i apstraktni elementi, oblik i ploha, tijelo i znak.

Ipak glavno težište u kompozicijama se odnosi na ljudski lik, na ekspresiju tijela ili njegovog kostura, organskih oblika čijim se transponiranjem u medij slike simbolizira kompleksnost njegove tajne. Žestina sudara kosmičkih svjetova reflektira se u prikazu ljudskog bića. Čovjek je, kako je naglašeno, biće zemaljske patnje koje teži nebeskoj slavi. On je mala manifestacija velike tajne. Ta ga spoznaja istovremeno čini i moćnim i ništavnim. Ako ne doseže do *“nebeskih vrata”* luča mu osvjetljava vlastiti tragični mikrokozam.

Alegorijski karakter Njegoševog spjeva otvara mogućnosti različitih karaktera likovnog izražavanja. Nesagledivi i nepojmljivi Bog je u permanentnoj akciji. On se potvrđuje svijetom kojega kreira. Iz kaosa stvara kozmos, iz amorfne materije jasan oblik.

Njegošev je svijet svijet dinamičkog procesa. Linija kao izražajno sredstvo u nekim kompozicijama istovremeno izražava formalnu i simboličku vrijednost. Javlja se kao elementarni grafički znak i kao trag energije nesputanog, oslobođenog pokreta. Ona je također praelement od kojeg se strukturira i oblikuje forma te se njome i određuju granice prostora. Tako na određen način poetska misao dobija ekvivalent u likovnoj prezentaciji. Bjelina podloga kompozicija sugerira dominaciju svjetlosti, ali ne samo kao fizičke kategorije nego kao simbola duhovnog prosvjetljenja. Duša u tijelu spoznaje sebe. Granice ljudske moći nemoćno se napinju ne bi li se nadišle u beskonačnom prostoru makrokozmosa.

Smatrao sam da u ovaj ciklus radova koji je puno rječitiji od ovih par sažetih eksplikacija, moram unijeti pjesnikov lik. U tu sam svrhu kao model koristio nekoliko Njegoševih općepoznatih portreta. Svu sam pažnju usmjerio na pjesnikovo lice, na njegovu glavu, na taj, u duhu *Luče* kazano sferni oblik mikrokozma.

NJEGOŠ
(*olovka u boji, tempera, akvarel / papir,*
49,5 x 35 cm, 2011.)

Njegoševa se glava pojavljuje kao mistično nebesko tijelo što odolijeva snazi zemaljske gravitacije. Ona lebdi ili putuje kao “šar” nesagledivim prostranstvima kozmosa. (Slika o kojoj je riječ nastala je 2003. godine i njom započinje ciklus *Misterijum Luče mikrokozma*.)

Pjesnik je postao otjelovljeni duh što lebdi iznad Lovćena, iznad svoga groba, iznad nevidljivih munjama opaljenih i začađavljenih kostiju, tamnih kao boja neba njegovog mističnog putovanja. Na tom putu pjesnika nosi orao, simbol slobode. Ali sloboda je ograničena, “natkriljena” krilima simbola pod kojima danteovski kazano “*pati zlo sjeme Adamovo*”. Dva pola toga zemaljskoga svijeta, dva profila kao da niču iz pjesnikove glave unoseći u njegov fantomski lik izraze trpljenja i muke, leleka i pobune. Stvarno i metafizičko se prožimaju i određuju karakter pjesnikovog portreta.

Na niz pitanja koja nalazimo u *Luči mikrokozma* čije nam svako novo čitanje istovremeno približava i udaljava ovo djelo, pitanja o Bogu i Sotoni, dobru i zlu, zemlji i nebu, tami i svjetlu, o čovjeku i njegovoj tajni, o smislu postojanja Njegoš daje odgovor prije odgovora: “*Ovoga su u grobu ključevi*”.

Mi smo nemoćni pred apsurdnom spoznajom da se tajna brava nalazi duboko u nama. Pokušaj da se otključa prije smrti jest i ovaj ciklus radova nadahnut misterijem velikog spjeva.

Zagreb, svibanj 2011.

Ciklus slika i crteža Vladimira Dada Đuranovića u Šibeniku
„LIGHT“ U MUZEJU GRADA ŠIBENIKA

*Priznanje
Nacionalnoj
Zajednici
Crnogoraca
Hrvatske*

Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, 51. Međunarodni dječji festival Šibenik – Hrvatska i Udruženje likovnih umjetnika Crne Gore bili su organizatori izložbe slika i crteža iz ciklusa *Light* mladog crnogorskog akademskog slikara Vladimira Đuranovića, koja je 19.6. otvorena u Muzeju Grada Šibenika, u okviru ovogodišnjeg, 51. po redu, međunarodnog dječjeg festivala. O autoru i njegovom najnovijem ciklusu slika u tehnici ulja na platnu i crteža u tušu na papiru govorila je povijesničarka umjetnosti i likovna kritičarka Iva Körbler.

I ova izložba Vladimira Dada Đuranovića – kao i one koje su ranije bile postavljene u Zagrebu, Rijeci i Splitu – otvorena je u okviru već tradicionalne manifestacije „*Dani crnogorske kulture*”; njome se hrvatskoj javnosti predstavljaju vrhunski savremeni crnogorski umjetnici

Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske dobila je priznanje za sudjelovanje u programu 51. Međunarodnog dječjeg festivala u Šibeniku, a voditeljica Festivala i v.d. ravnateljice Hrvatskog narodnog kazališta u Šibeniku gospođa Jasenka Ramljak uputila je i posebno pismo zahvale NZCH na pomoći oko organizacije izložbe akademskog slikara Vladimira Đuranovića.

Crnogorski gitaristički duo i ovog ljeta u Hrvatskoj

KONCERTI

DANIJELA CEROVIĆA I GORANA KRIVOKAPIĆA

DANIJEL CEROVIĆ rođen je u Nikšiću. Diplomirao je na Fakultetu muzičke umetnosti u Beogradu u klasi profesorke Vere Ogrizović. Godine 2005. završio je master studije za gitaru na Konzervatorijumu u Mastrohtu (Holandija) u klasi Karla Markjonea. Magistrirao je na Muzičkoj akademiji na Cetinju s temom „Ključne sonate za gitaru u periodu između dva svjetska rata“. Dobitnik je brojnih priznanja na takmičenjima za gitaru u Crnoj Gori i inozemstvu, te je nastupao sa mnogim renomiranim ansamblima na brojnim festivalima.

GORAN KRIVOKAPIĆ gitarist s vjerovatno najviše priznanja na međunarodnim natjecanjima: XVI International Guitar Competition Andrés Segovia (Almuñécar, Španjolska, 2000), XXXIII International Guitar Competition Michele Pittaluga (Alessandria, Italija, 2000), XXIII International Guitar Competition Rene Bartoli (Aix-en-Provence), Međunarodna XXXII Gitara Fernando Sor (Rim, 2003), VII „Alhambra“ međunarodni natječaj (Alcoy, Španjolska, 2004), XXV International Guitar Competition Mauro Giuliani (Bari, 2004), XXII Guitar Foundation of America International Solo (Montréal, 2004), Dr. Luis Sigall XXXI međunarodno natjecanje (Viña del Mar, Čile, 2004). 2005. snimio je CD za Naxos Records uz odlične recenzije.

SJEDNICA PREDSDJEDNIŠTVA NACIONALNE ZAJEDNICE CRNOGORACA HRVATSKE

Dvanaesta sjednica Predsjedništva NZCH, koju je sazvao i vodio predsjednik dr. sc. Radomir Pavićević, održana je 2.7. u Zagrebu. Sjednici je prisustvovalo šest od jedanaest članova Predsjedništva, čime su bili stečeni uvjeti za pravovaljano odlučivanje.

Izborna skupština NZCH. Odlučeno je da Izborna skupština NZCH bude sazvana za 12.11. u Zagrebu. Članice NZCH će do početka listopada održati sjednice skupština svojih udruga i utvrditi delegate za Izbornu skupštinu te predložiti kandidate za Predsjedništvo.

Obilježavanje dvadesete godišnjice osnivanja i djelovanja NZCH. Svečana sjednica u povodu dvadesete godišnjice osnivanja i djelovanja NZCH biće održana 21.12. u Zagrebu. Na sjednici će biti dodijeljena priznanja zaslužnim pojedincima i institucijama, a na osnovu prijedloga članica NZCH. Priznanje u obliku *PLAKETE* dizajniraće naš poznati umjetnik Dimitrije Popović. U povodu godišnjice biće priređen *ZBORNIK* s pregledom aktivnosti NZCH u proteklih dvadeset godina; urednik je tajnik NZCH Danilo Ivezić.

Obilježavanje 200-te godišnjice rođenja Petra II Petrovića Njegoša. Nakon prihvaćanja prijedloga u svim članicama NZCH, Predsjedništvo je donijelo odluku o obilježavanju 200-to godišnjice Njegoševog rođenja (1813.-2013.) izdavanjem dvije knjige: („*Njegoš i hrvatski intelektualci*“ grupe autora i „*Lux aeterna*“ Dimitrija Popovića, s izložbom iste tematike: *Luča mikrokozma*) i izradom skulpture (autora Dimitrija Popovića), posvećene Njegošu, koja bi bila postavljena na Cetinju na završnoj manifestaciji 2013.g.

Novčani iznos potreban za odliv skulpture treba osigurati iz donacija i priloga, a donatorski žiro račun će biti objavljen u najnovijem broju „*Crnogorskog glasnika*“ (br. 69), s prigodnim tekstom. S ovom akcijom treba upoznati što veći broj pripadnika crnogorske nacionalne manjine u RH, ali i prijatelja Crne Gore. Sve udruge, vijeća i predstavnici u svojim programima trebaju ugraditi ovu aktivnost i nastojati osigurati dio sredstava.

Izbori za vijeća i predstavnike crnogorske nacionalne manjine u RH. Prijedloge lista za vijeća i prijedloge pojedinaca za predstavnike za izbore koji će biti održani 10.7.2011.g., predale su sve udruge članice NZCH. Pripremne radnje su kvalitetno odrađene i upućeni dopisi prema pripadnicima crnogorske nacionalne manjine u sredini svake udruge. Procjena je da će kandidati NZCH i udruga članica osvojiti najveći broj mandata (v. str. 20-23).

Realizacija programa. Konstatirano je da je realizacija Programa rada u prvom polugodištu 2011. u skladu s planiranim. Još jednom je naglašeno da naslovi iz izdavačke djelatnosti NZCH trebaju biti predstavljeni u većini udruga članica NZCH angažiranjem ljudi iz te sredine, a uz pomoć autora ili kompetentne osobe(a) iz Zagreba.

Naredna aktivnost u okviru *Dana crnogorske kulture* je gostovanje *Dua gitara* Cerović – Krivokapić, koje je planirano u prvoj polovici kolovoza u gradovima Rijeka, Pula, Peroj, Split, pa je neophodno uobličiti cjelokupni program i napraviti itinerer događanja.

U suradnji s ZAMTES-om će izložba akademskih slikara iz Crne Gore, Selme Đečević i Nikice Raičevića, biti otvorena u Zagrebu 5.9.2011.g., a nakon 25.9. eksponati će biti izloženi i u drugim gradovima.

Dani crnogorskog dokumentarnog i igranog filma, kao manifestacija u okviru *Dana crnogorske kulture* koja se realizira u suradnji s Crnogorskom kinotekom, započinje krajem rujna u Zagrebu, a potom će članice NZCH organizirati projekcije i u drugim sredinama.

Čestitka. Predsjedništvo je uputilo čestitku svim odlikovanim kojima je Predsjednik Republike Hrvatske prof. dr. sc. Ivo Josipović, a na prijedlog Predsjedništva NZCH, dodijelio visoka hrvatska odlikovanja (v. str. 3-5).

Donosimo pismo koje je, uoči izbora za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina, bilo upućeno Crnogorkama i Crnogorcima u Gradu Zagrebu u ime Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb.

POZIV CRNOGORKAMA I CRNOGORCIMA U ZAGREBU

Poštovani,

Pripadamo crnogorskom korpusu u Republici Hrvatskoj, čiji je ustavno pravni status određen na način koji normativno otvara prostor za demokratsku afirmaciju naše manjinske zajednice.

Kako i koliko ćemo te mogućnosti iskoristiti i konkretizirati kao državljani Republike Hrvatske, zavisi od nas samih. Naći primjereni put između asimilacije i getoizacije, a u cilju očuvanja crnogorskog nacionalnog i kulturnog identiteta, stvaranjem kulturne autonomije, je zadatak koji isključivo našim angažmanom može biti ostvaren.

U proteklom periodu očuvanje kolektivnog nacionalnog identiteta ostvarivali smo preko programskih aktivnosti udruga, na razini države u okviru Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, u Zagrebu preko Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb, nizom aktivnosti. Kolektivna politička prava unazad osam godina ostvarujemo preko Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba, koje je djelujući kroz svoje programske aktivnosti na poboljšanju ukupnog položaja i statusa Crnogoraca u Gradu Zagrebu, omogućilo ostvarivanje, Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina definiranih političkih kolektivnih prava i njihovu zaštitu.

Preko Vijeća sudjelujemo u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima, ono predlaže mjere za unapređivanje položaja crnogorske nacionalne manjine u Gradu Zagrebu, ističe kandidate za dužnosti u tijelima uprave Grada i Republike, daje mišljenja i primjedbe na programske sadržaje radijskih i tv stanica i mora biti obaviješteno o svim pitanjima o kojima raspravlja Gradska skupština i radna tijela, a koja se tiču položaja i statusa crnogorske nacionalne manjine. Vijeće broji 25 članova s mandatom od 4 godine. Legitimitet članovima Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba dajete Vi, Crnogorke i Crnogorci Grada Zagreba. Stoga Vas i pozivam da u nedjelju 10. 7. 2011. izađete na

IZBORE ZA VIJEĆE **CRNOGORSKE NACIONALNE MANJINE GRADA ZAGREBA** *(izborno mjesto br. 6, Ul. grada Vukovara 56a/I, od 7h do 19h)*

i izaberete članove Vijeća crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba za treći saziv.

Ujedno Vas pozivam, da ukoliko još niste bili u Crnogorskom domu, Trnjanska cesta 35, dođete i provjerite zašto ga nazivamo Crnogorskim domom.

Srdačno Vas pozdravljam i do skorog viđenja!

*Za Društvo Crnogoraca i prijatelja
Crne Gore „Montenegro“ Zagreb*

Dušan Mišković, predsjednik

Napomena: Poštovani, Vaše ime, prezime i adresa su iz Izvoda popisa birača crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba, koji smo dobili temeljem Zakona o popisu birača.

SPORAZUM IZMEĐU REPUBLIKE HRVATSKE I CRNE GORE O ZAŠTITI PRAVA PRIPADNIKA HRVATSKE MANJINE U CRNOJ GORI I CRNOGORSKE MANJINE U REPUBLICI HRVATSKOJ

U okviru zaštite prava pripadnika crnogorske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj i hrvatske nacionalne manjine u Crnoj Gori dvije države su potpisale bilateralni Sporazum u kojem u članku 16., 3. stavku stoji: „Sastavljeno u Zagrebu, dana 14. siječnja 2009. godine u dva izvornika, na hrvatskom i crnogorskom jeziku, pri čemu su oba teksta jednako vjerodostojna.“ Sporazum su potpisali za Republiku Hrvatsku Gordan Jandroković ministar vanjskih poslova i europskih integracija i za Crnu Goru Milan Roćen ministar vanjskih poslova. Potpisivanjem ovog Sporazuma otvoren je prostor kvalitetnije zaštite prava dvije manjine i znatno veće mogućnosti ostvarivanja onoga što se naziva kulturnom autonomijom, a preko njih i bolja suradnja dvije države na različitim područjima bilateralnih kontakata.

Hrvatski sabor je navedeni Sporazum ratificirao na 14. sjednici u 9. mjesecu 2009. godine (bez rasprave s 98 za i 1 suzdržanim glasom), a Skupština Crne Gore u martu mjesecu 2011. - dvadeset šest mjeseci nakon potpisivanja, uz „veliku“ muku. Način na koji je to napravila je u najmanju ruku ZAČUĐUJUĆI. Nepotrebna rasprava koja se vodila na Skupštini i u Odboru za ustavna pitanja i zakonodavstvo (68 sjednica) obilovala je suštinskim nerazumijevanjem pojma ETNOS i DEMOS; pokušajem da se vlastita unutarnja konfuzija (dilema: građansko i nacionalno) prenese u tekst Sporazuma; relativiziranje i vraćanje na početak uz nekakvu potrebu definicije: „što je to crnogorska zajednica u Hrvatskoj?“ i „tko čini crnogorsku manjinu u Hrvatskoj?“, previđajući činjenicu da je ovaj Sporazum međunarodni dokument, potpisan od strane predstavnika dvije države i ratificiran na parlamentu druge države.

Poslanici u Skupštini Crne Gore su izgleda „zaboravili“ da se građanska prava ne štite bilateralnim sporazumima, da Hrvatska, ali i ostale države, u smislu opredjeljenja, ne poznaju kategoriju, a još manje realnost, „crnogorski bošnjak“, „crnogorski albanac“ „iseljenik iz Crne Gore“ i sl., pa je time i njihova „briga“ za druge suvišna. Sporazum je jasan, njime se štite nacionalna prava, a to i stoji u preambuli Sporazuma, u drugoj alineji: „... s namjerom osiguravanja najviše pravne zaštite i očuvanje i razvoj njihovih nacionalnih identiteta ...“

Sporazum se odnosi na one koji su se u Hrvatskoj izjasnili kao CRNOGORCI, odnosno u Crnoj Gori kao HRVATI, i samo je u tom kontekstu i provediv kao bilateralni ugovor dvije države. Republika Hrvatska ga razumije a i tumači kao Sporazum kojim se štite prava pripadnika crnogorske nacionalne manjine u Hrvatskoj, sukladno Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina, kao što ga i Crna Gora razumije u onom dijelu koji se odnosi na hrvatsku nacionalnu manjinu u Crnoj Gori. Rasprava u Skupštini Crne Gore je vođena zbog rasprave, zbog pojedinaca i zbog taštine, kao i potrebe dijela poslanika da pokažu „ugroženost“ i izvan granica Crne Gore.

Ozbiljnost u njegovoj primjeni je vrlo brzo na kušnji. Kako je člankom 14. predviđeno formiranje međuvladina Mješovitog odbora za provođenje ovog Sporazuma i to u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu, postavlja se pitanje „Da li je propisani rok istekao?“.

Danilo Ivezić

Tajnik Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske

REZULTATI POPISA U CRNOJ GORI

IZJAŠNJAVANJE STANOVNIŠTVA O NACIONALNOJ, ODNOSNO ETNIČKOJ PRIPADNOSTI:

Ukupno	Crnogorci	Srbi	Bošnjaci	Albanci	Muslimani	Hrvati	...
620029	278865 (44.98%)	178110 (28.73%)	53605 (8.65%)	30439 (4.91%)	20537 (3.31%)	6021 (0.97%)	...

IZJAŠNJAVANJE STANOVNIŠTVA O MATERNJEM JEZIKU:

Ukupno	Crnogorski	Srpski	Bosanski	Albanski	Hrvatski	...
620029	229251 (36.97%)	265895 (42.88%)	33077 (5.33%)	32671 (5.27%)	2791 (0.45%)	...

IZJAŠNJAVANJE STANOVNIŠTVA O VJEROISPOVIJESTI:

Ukupno	Pravoslavna	Katolička	Islamska	Muslimanska	Adventist	Agnostik	Ateista	...
620029	446858 (72.07%)	21299 (3.44%)	99038 (15.97%)	19439 (3.14%)	894 (0.14%)	451 (0.07%)	7667 (1.24%)	...

(Izvor podataka: Zavod za statistiku Crne Gore, Saopštenje br. 83 od 12.7.2011.)

ODRŽANA PRVA „LOVČENAČKA RAŠTANIJADA“

Povodom obilježavanja 13. jula Dana državnosti Crne Gore, u Lovćencu je u nedelju 10. jula, u predivnom ambijentu Lovačkog doma na izletištu Potok, održana prva „*Lovčenačka raštanjada*“.

Ekstremno visoke temperature nijesu spriječile veliki broj takmičara da okušaju svoje kulinarske vještine u glavnom događaju manifestacije, takmičenju u kuvanju raštana: „*Zlatni pirun i ožica*“. Širio se ravnom Vojvodinom miris raštana iz kotlića ekipa iz Lovćenca, Feketića i Subotice i gostiju iz Novog Sada, Beograda i Sarajeva.

Pehare najuspješnijim uručili su Nenad Stevović, predsjednik „*Krstaša*“ i Pal Karolj predsjednik Skupštine opštine Mali Idoš koji je u svom obraćanju najavio dalju podršku ovom, za Lovćenac i opštinu Mali Idoš važnom projektu.

„*Lovčenačka raštanjada*“ je manifestacija koja ima ambiciju da postane tradicionalna i međunarodnog karaktera tako da će obogatiti turističku ponudu i doprinijeti kvalitetnoj promociji Lovćenca i opštine Mali Idoš. Organizator „*Lovčenačke raštanjade*“ je Udruženje Crnogoraca Srbije „*Krstaš*“ sa podrškom Pokrajinskog sekretarijata za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo i Opštine Mali Idoš.

(Press služba „*Krstaš*“ 10.07.2011.)

Zbog opredjeljenja Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske da „temeljito i sistematski istražujemo i obogaćujemo naše poznavanje sudbine crnogorskoga bića na ovim prostorima još od najranijih naseljavanja početkom 15. stoljeća“ – uveli smo rubriku „PRILOZI ZA ANTROPOGEOGRAFSKE STUDIJE“, prvenstveno s namjerom da se ukaže na moguće pravce budućih takvih istraživanja u Hrvatskoj, ali i sa krajnjom željom da njihovi cjeloviti rezultati jednog dana budu uobličeni u odgovarajuću studiju i objavljeni u okviru izdavačkih pregnuća naše Zajednice.

U ovom broju donosimo tekst gospodina Slobodana B. Medojevića o Crnogorcima i crnogorskim Albancima iz okolice Bara naseljenimu XVII vijeku u Zadru i okolini. Uvjereni smo da će ovaj njegov prilog – ne manje zanimljiv od onih koje smo do sada objavili – izazvati pozornost i šire čitalačke publike nego što bi se to u prvi mah moglo pomisliti.

CRNOGORCI I ALBANSKI

IZ OKOLINE BARA I CRNOGORSKOG PRIMORJA

– NASELJENICI ZADRA I OKOLINE U XVIII VIJEKU

Oblast od Bara do rijeke Bojane i dalje do Skadra je vjekovni zajednički dom Crnogoraca i Albanaca. Ovaj dio Crne Gore imao je veoma živu etnogenezu tokom naročito turske okupacije. Mnoge porodice, bratstva i djelovi plemena su mijenjanjem vjere mijenjali i etnos i nacionalnu pripadnost. Nijesu bili ni rijetki miksoetnički procesi, kao ni migracije na to područje. Svi ti procesi bez obzira na današnju već ustaljenu nacionalnu diferencijaciju stvorili su kompaktno područje koje je karakteristično po vjerskom, nacionalnom suživotu i međusobnom poštovanju kroz poštovanje prije svega međusobnih različitosti ... Ovaj dio Crne Gore je između ostaloga i poznat po veoma izraženim metanastazičkim procesima koji su do današnjih dana zadržali veliki intenzitet. Bar sa okolinom je tako postao jedan od najvećih metanastazičkih centara Crne Gore u cjelini. Veća iseljavanja iz Bara intenziviraju se dolaskom osmanlijske vlasti, krajem XVI i u XVII vijeku.

Prva organizovana kolonija iseljenika iz ovoga kraja bili su oni iz Crmnice, petnaestak porodica koji su 1657. otišli u Istru, odnosno grad Peroj. Do danas su zadržali svoje običaje, vjeru i nacionalna osjećanja. Istru su naseljavale i druge brojne etničke skupine, ali niko kao ta enklava nije sačuvao sopstvena nacionalna i folklorna obilježja.

Početkom XVIII vijeka zabilježene su veće migracije, od kojih je najpoznatije iseljavanje iz Šestana i šire okoline na mletačku teritoriju u okolinu Zadra. To iseljavanje odvijalo se u dva perioda: 1726. i 1733. godine, uz rukovodstvo dotadašnjeg Nadbiskupa barskog Vicka Zmajevića koji je u međuvremenu postao Nadbiskup zadarski.

Smatra se da su barski naseljenici prvo bili naseljeni u Zemuniku, a da su kasnije raseljavani u pravcu grada Zadra. Zanimljivi su i toponomastički tragovi njihovog doseljavanja u Dalmaciju: nazivi mjesta – Arbanasi, Šestanci, Crnogorci itd. vjeran su ilustrator porijekla stanovništva. Među ovim iseljenicima nijesu bili zastupljeni samo Šestani, značajan je broj porodica porijeklom iz Mrkojevića, Šušanja, Spiča ...

Razlozi za iseljavanje bili su višestruki, a kako ističe Suljo Mustafić (u tekstu „Višestoljetna barska saga“, objavljenom u 30. broju *Dijaspora*, u Dodatku, str. 10) na čije smo se istraživanje velikim dijelom oslonili, ti razlozi su bili: „ekonomski ponajviše, ali svakako i stalni sukobi, bilo sa turskom vlašću, bilo sa susjednim Crmničanima, a nerijetko i međusobne zavade koje su završavale ubistvima i osvetama“.

Među potomcima iseljenih Barana i ostalih crnogorskih primoraca nalaze se i mnoge poznate i značajne ličnosti iz hrvatskog javnog života: nauke, sporta, muzike i dr. Spomenimo: Đani Maršana, pop pjevača veliku zvijezdu iz sedamdesetih; naučnike svjetskog profila: Kruna Krstića, lingvistu Aleksandra Stipčevića, čuvene režisere Joakima i Danijela Marušića, zatim Josipa Pina Đerđu – proslavljenog košarkaša i kasnije trenera KK „Zadar“ i najpoznatijeg među njima: Ivana Petanija, biskupa šibenskog.

Ljubaznošću g-dina Dragana Tacovića, crnogorskog publiciste iz Phoenix-a, iz Arizone, SAD, koji je nesebično ustupio spisak prvih naseljenika Crnogoraca i crnogorskih Albanaca Zadra i okoline, u prilici smo da taj spisak priredimo u cjelosti.

Crnogorci i crnogorski Albanci, naseljenici Zadra i okoline:

1. Smira (Perović)
2. Gesgenovich => Gesgen => Petani (naseljen iz mjesta Briska)
3. Margiecevich => Margieci => Curkovic(naseljen iz mjesta Briska)
4. Gio (vanni) de Giovo => Jovic (naseljen iz mjesta Šestani)
5. Pero Prence => Prendja
6. Sencije => Senzia, Senza => Kotlar (Bar)
7. neki Marušić postaje Paloka (nadimak) poslije: Pave Marusić
8. Nicolo (Nikola) Andjelović i Jacomo Gugha (naseljeni iz mjesta Široki)
9. Don Ivan Kamps „dekan od Zadra“, Arhibiskup, naseljen iz mjesta Skadar
10. Vladani iz Skadra, one branch postaje Vladovich, and Maršan.
11. Članovi familije Ivana Murića postaju: Kalmeta (selo Kelmeti u Albaniji)
12. Biskup Vicko Zmajević iz Perasta
13. Dvije familije Jelenković porijeklom iz mjesta Zubac ili Zubci (familije Staniše i Viška (Vicka) Jelenkovića (prva migracija))
14. Crnogorske familije (druga migracija) Frano Popović, Rade Skoplja i Vuka Zanković iz Spiča.
15. Miloš Jelenković iz mjesta Žabljak, Duro (Đuro) Živkovic (iz Krivošija)
16. Nika(o) Matešić, Luka Lukić (pojedinačno doseljeni)
17. Niko Duro (Đuro) Peranović (iz Bara)

Ostala u arhivskoj građi pominjana imena naseljenika porijeklom iz Bara i crnogorskog primorja:

1. Luca Bitri (10 članova familije)
2. Joch Mar Bitri (7 članova familije)
3. Stipan Nicag (Nic...) i Dicach (2 člana familije)
4. Marco Radoicevich
5. Nicola i braća Bergella (4 člana familije)
(gore navedeni sa porijeklom iz mjesta „Sestani and Picnic“)
6. Gin from Ducatia, Luche Chelmendi, Jure Mihahi (Mikaki)
7. Giacov Giunghi, Simon Zanachi (Zanchi), Nicolo Junci (vjerovatno Giunghi)
Marco Delvesi (rođen u mjestu Sapa „Lješ“)

Slobodan B. Medojević

„Crnogorski glasnik“ izlazi uz potporu Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske. Pozivamo Crnogorke, Crnogorce i sve prijatelje da svojim sugestijama, prijedlozima i priložima pomognu redakciji „Glasnika“ na poboljšanju i daljnjem izlaženju lista. Tekstovi nijesu lektorisani te se izvinjavamo autorima i čitaocima.

Bila je i urednička dužnost i izuzetno zadovoljstvo susresti se – „na marginama“ ovogodišnjeg Petrovdanskog sabora (čitaj: „u veljem hladu“ na Platku) – sa gospodinom Marinkom Mijovićem, aforističarom iz Pule i autorom knjige „Bio je obilježen - zato mu na grobu nema obilježja“, koju su prije dvije godine zajedno izdale NZCH i Zajednica Crnogoraca Pule i o kojoj smo pisali u 63. broju našeg glasila. Ali bila je to i prilika da od gospodina Mijovića dobijemo rukopis sa nekim njegovim novim „nezgodnim zgodama i zgodnim nezgodama“; vjerujemo da će se čitaoci iz ovih nekoliko novih aforizama uvjeriti kako je autoru i ovoga puta „svaka na mjestu“ ...

NOVI AFORIZMI MARINKA MIJOVIĆA

Bože! ... Gdje ti je bila pamet kada si nekima dodijelio umnjake?!

Bog je dao čovjeku uši da na njih sluša, a ne da prisluškuje!

Ne bi vrag došao po svoje da mu nijesmo prostrli crveni tepih!

Brak je svetinja dok vrag ne umiješa svoje prste!

Od muža napravila duha – sada traži glogov kolac!

Otkako je na suprugu podigao kolac drhti kao prut!

Umrije od prve zbog prevelike ljubavi prema drugoj!

Supruga ga dovela na granicu ludila – samo da mu još izvadi putovnicu!

Imao je suprugu poput bogorodice, ali u nju nije vjerovao, ne što je ateista!

Toliko je jako bio povezan sa svojom ljubavnicom da su mu popucala rebra dok ga je supruga odvajala od nje!

Teško zemlji gdje je više uzetnika nego poduzetnika!

Kakav pekar takav kruh, kakav narod takav duh!

Ostao sâm sa sobom i opet mu tijesno!

Svaka mu je na mjestu ... koje nema dozvolu za uporabu!

IZLET NA BRIJUNE

Prošle godine planiran izlet i u nekoliko navrata odgađan zbog loših vremenskih prilika napokon je 7.5. realiziran. U prepunom autobusu, tokom vožnje, bilo je veoma ugodno slušati priče i anegdote naših članova – ornih još od ranih jutarnjih sati. Izlet je organizirala NZC Rijeka te vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Rijeke i PGŽ.

Vođa puta bio je Vukašin Jaramaz koji nas je upoznao s planom i ciljem izleta, a onda nas je Živko Pejović, kao dobar poznavatelj Brijuna, поближе upoznao s detaljima vezanim za otočje.

U Fažani smo sačekali brod koji nas je nakon kratke vožnje dovezao na Veli Brijun – najveći otok arhipelaga. Tamo smo imali stručno vodstvo vodiča s kojim smo turističkim vlakom krenuli u obilazak znamenitosti: masline iz 4. stoljeća, drvoreda iz 1905., safari parka, kulturnih dragulja otoka, rimskih rezidencija, crkva Sv. Germana, zbirke predmeta i fotografija posvećenih Titu i njegovom boravku na Brijunima. Nakon toga slijedio je mali predah i prilika za šetnju, osvježenje i kupnju suvenira. Puni utisaka brodom smo se vratili u Fažanu. U povratku smo posjetili i Peroj te se u večernjim satima vratili kući.

Bilo je divno i nezaboravno ... *ponovilo se!*

Danica Lakić

SPLIĆANI, CRNOJ GORI U POHODE

Stiglo ljeto dvijehiljadejedanaesto i opet, kako tradiciji i priliči, stigne e-mail iz Zajednice Crnogaoraca Split. Borivoje Stevović, predsjednik, i obavijest o organizaciji izleta u Crnu Goru od 22.-25.06.

Pripremamo se i mi, prijatelji Crnogoraca i cijela malena splitska crnogorska zajednica. Sve živne. U sređenim službenim prostorijama, malo po strani od gradske vreve, sve ponovno oživi i osim tradicionalne igre bilijara, skupljaju se izletnici, uplaćuju zaostale članarine i planira se put. Raspitujemo se o ruti i doznajemo kako ćemo i ove godine „centralu“ postaviti na Žabljak, na 1500m nadmorske visine, a zatim krenuti „bijelom džadom“ na sve strane Crne Gore. Pripremamo se i dogovaramo; tko ide a tko „ove godine neće“ ...

U srijedu ujutro (22.06.), na poznatoj lokaciji u Sukošanskoj, skupljamo se u rano jutro (neće oko 7), krcamo stvari u autobus i krećemo Jadranskom magistralom put Dubrovnika. U dobrom autobusu, novu vidličku Lelu i u dobrom raspoloženju pjevajući stignemo za nekoliko sati na Debeli brijeg, učas pređemo granicu i spustimo se prema Herceg Novom i dalje u Boku. Ovaj put idemo do Perasta i novom cestom uzbrdo prema Nikšiću. Cesta dobra a mi sretni da ne moramo uz Kotorske strane. Prvo nas put vodi u manastir Ostrog. Ista tijesna i derutna cesta, isti kombiji koji voze poput kamikaza od Donjeg u Gornji manastir. Nisam išao gore, ali su oni koji su išli opet bili prepuni utisaka, impresionirani svetištem i uvjereni u iscjeliteljske moći ovog svetog mjesta. Poslije se okrijepimo u podnožju, u novom restoranu „Koliba“. Sređuju se utisci i panika od vožnje lokalnih taksista. Stignemo u Nikšić i produžimo „krivom džadom“ prepunom serpentina prema Šavniku i novom, tek izgrađenom cestom na Žabljak. Dočeka nas u predvečerje veduta žabljačke visoravni prepuna vikendica; ima se utisak da je barem stotinu novih izgrađeno u zadnje tri godine. U nedavno, konačno dovršeni hotel „Gorsko oko“ u samom centru grada, žurno se smještamo u prostrane i udobne sobe i pravac večera. A tamo nije „švedski“ već crnogorski stol: od kiseline, kajmaka, sira, njeuguškog pršuta sve do inernacionalnih jela, svakog „blaga božijeg“. Mladi konobari iz obližnje srednje škole, uz budne oči starijih kolega, poslužuju nas i usput peku zanat. Spoj „teorije i prakse“ odlično funkcionira. Počinjemo s čašicom „Krune“, a završavamo s Nikšićkim pivom. Pa na počinak.

*Eto nas na Đurđevića Tari!
(veći dio naše male splitske ekipe)*

Budi nas oštri planinski zrak, neki se teško aklimatiziraju na ovu nadmorsku visinu a ipak rado, nakon obilnog doručka, krećemo na Đurđevića Taru diviti se veličanstvenom mostu. Zaboravih reći da je četvrtak u Žabljaku pazarni dan i mi pođemo do Tržnog centra, nakupujemo domaće kajmaka, sira, meda i rakije pa tek onda u autobus. Svega smo toga u Splitu željni pa ćemo guštati po povratku, i mi i ukućani.

Vrućina je, ljeto je stiglo, pa se nakon kraćeg zadržavanja i hlađenja „Nikšićkim“ iz limenki i kupovine suvenira, vraćamo na Crno jezero gdje je na žalost lani izgorio odličan restoran, pa polugladni, sa zalihama vode idemo u ophodnju jezera. U stoljetnoj šumi je ugodan hlad ali ipak, što zbog vrućine, što zbog

godina, na jedvite jade obiđemo jezero (umjesto sat mi potrošimo 2,5 sata) i vratimo se u hotel. A u hotelu „dvorana za ples“! Puštamo muziku s CD-ova, plešemo i pjevamo, nakon obilne večere, sve do kasnih sati. Pijemo „Vranac-pro corde“ sa podgoričkih „Plantaža“ i dobro nam je.

U petak ujutro (24.06.), nakon domaćeg doručka (Pa čovječe, mi samo jedemo! Sve; domaće specijalitete, internacionalna jela i pila. Da nam tolika hrana ne naškodi?), ulazimo u dva domaća kombija i bespućima „Crne Gore iz starih vremena“, a tako upravo izgleda prekrasni krajolik „na kom pase na stotine brava“ prema Trsima, Plužinama i Pivskom jezeru, sve do Šćepan polja. Veličanstveni krajolik netaknute prirode, prepun pašnjaka i s masivom planinskih vrhova u pozadini. Priroda kakva je bila od pamtivjeka. Nedirnuta i surova. Tek poneki katun, poneki tor za ovce i to je sve što podsjeća na čovjekovu prisutnost.

Ubi nas vrućina, klima u kombijima lokalnih prevoznika radi po sistemu „otvorit ćemo vrata kombija“ i tako se put od tridesetak kilometara pretvorio u trosatno „kuhanje“. Stižemo kroz brojne tunele, onako samo prokopane i neobrađene, sablasno mračne i još brojnije serpentine do Pivskog jezera. Pa onda uz jezero-niz jezero „vijugavom džadom“ sve do bosanske granice i natrag. Tu je bilo planirano splavarenje, ali kako nije bilo dovoljno zainteresiranih, samo vidimo dvije splavi i najhrabriji se osvježe u plićaku Tare, onako do koljena. Ručamo u Plužinama, malom pitoresknom gradu, izvrsnu jezersku pastrmku pa u vrućinu kombija. U obližnjem Pivskom manastiru iza debelih zidova crkve nalazimo hlad i mir, diveći se freskama i lijepom ikonostasu. Poslije, u dvorištu manastira mnogi poliježu na travu u hlad voćaka. Krijepimo se hladnom planinskom izvorskom vodom i pripremamo se za povratak. Vruće li je, sparno li je a trosatni put je pred nama. Bira se nova trasa za povratak pa nam se opet na putu nađe Šavnik (svi putevi vode preko Šavnika!) i dio nove ceste do Žabljaka. Umor i vrućina posve su nas iscrpili pa se brzo povlačimo na spavanje. Sređujemo utiske i moramo priznati da je i pored manjkave organizacije i neudobnog putovanja „ipak sve to vrijedilo vidjeti i zapamtiti“. U subotu ujutro spremamo prtljagu i krcamo se u naš autobus. Klima radi, naš je šofer Josip raspoložen, Lela (naša vodička) čita viceve s mobitela, pjevamo i radujemo se povratku. Pa opet preko Šavnika do Nikšića. Tamo je posljednji šoping. Kupujemo sve ono čega smo željni u Splitu a ovdje je i dobro i po pristupačnim cijenama; i skorup i sir i „Prvijenac“ i „Vranac“ i baklave ... Lagano se spuštamo po paklenoj vrućini do Herceg Novog i tamo imamo stanku od sat-dva. Lako se spustiti niz brdo niz padine Orijena i popiti kavu na

Za kraj grupno slikanje i put prema Splitu!

glavnome trgu. Ali kako natrag? Srećom, spas (neki od nas) nalazimo u taksiju. Za pet minuta i dva eura taksist nas doveze uzbrdo do autobusa i mi se uputimo prema granici i dalje prema Konavlima. A tamo, u hladu „Konavoskih dvora“ tik uz rječicu i uz škripu vodeničnog kola ručamo, onako kraljevski, polako i sve po redu.

Stižemo u kasno predvečerje, istovarujemo „švercanu“ robu i prtljagu i svak žurno odlazi svojoj kući uz obećanje: „Vidimo se i dogodne!“

Mišo Dunović

Vođeni mislima da narodi koji zaboravljaju prošlost gube sadašnjost i nemaju budućnost, kao i da je u svakoj tradiciji sadržano moderno, u „**Crnogorskom glasniku**“, u rubrici **CRNOGORSKI MOZAIK**, donosićemo po neku kockicu iz svekolikog crnogorskog nasljeđa koje baštinimo. U mjesecima kada se navršava 115 godina od njene udaje za savojskog princa prijestolonasljednika, objavićemo u nastavcima – iz teksta koji je u posebnom izdanju **TURISTIČKE ŠTAMPE i POBJEDE** od 28. septembra 1989. godine priredio Milan Jovićević na osnovu memoara vojvode Gavra Vukovića – priču o nesuđenoj ruskoj carici i potonjoj italijanskoj kraljici Jeleni Savojskoj, petoj kćeri knjaza Nikole.

Priča o nesuđenoj ruskoj carici

KAKO JE POKORENA ITALIJA

...

Ime Jelena dobila je od svog kuma cara Aleksandra II. U obredu krštenja, koji je obavio crnogorski mitropolit Ilarion, imperatora je zastupao Aleksandar Jonin, ruski konzul u Dubrovniku. Kao i četiri starije sestre, još kao desetogodišnja djevojčica postala je učenica instituta u Smoljnom. Iako nije bila baš sjajna učenica, vjerovatno bi završila institut da nije, istina bez svoje krivice, bila povod za jedan mučan incident na balu kod kneževa Jusupovih, u Petrogradu 1890. godine. Svađa oko plesa sa privlačnom knjaginicom, između Karla Gustava fon Manerhajma, docnijeg finskog premijera i Arsena Karađorđevića, Petrovog brata, završila je dvobojem u kojem je Finac teško ranjen. Odjeci ovog skandala, kojeg je sva evropska štampa široko razglasila, natjerali su crnogorskog vladara da vrati kćer na Cetinje. Ovakvoj odluci doprinijelo je neskriveno neraspoloženje koje je ruski dvor pokazao prema svojoj dotadašnjoj ljubimici Jeleni.

Jelenina privlačnost ostavljala je snažan utisak na savremenike. Vojvoda Gavro Vuković sa zanosom piše o njenim dražima: «Princesa Jelena najelegantnijeg je stasa što se zamisliti može, umjerene visine, to jest visoka, ali ne suviše. Divne glave sa otmjenim crtama, čela visoka, inteligentna. Očiju krupnih, crnih, punih čara i duhovitosti. Nosa i sviju crta na licu umjerenih i otmjenih. Kose bogate, crne, nježne, jednom riječju, princesa Jelena morala je učiniti na kralja italijanskog i kraljicu utisak jedne prave otmjene ljepotice.»

Divljenje je prisutno i u zapisu jedne njene školske drugarice: «Jednog jesenjeg jutra 1882. godine u naš razred su doveli novopristiglu. „To mora da je princeza Crne Gore“, kaže mi drugarica. Veoma visoka, skladna, ima bujnu kosu tamniju od noći i rijetko lijepe oči, oči ranjene srne.»

U jednom kasnijem izvoru, kod njenog italijanskog biografa Renata Barneskija, piše: «Preljepa tamnokosa princeza, kćerka vladara i pastira, imala je – pored dobrote, velikodušnosti i jednostavnosti – i svojstva prave, rođene kraljice.»

Ako se ovome doda da je Jelena bila vrlo obrazovana i višestruko nadarena mlada žena, onda se ne treba čuditi što je tako rano postala tema razgovora – doziranih divljenjem, zavišću i intrigama – po dvorovima i salonima aristokratske Evrope. Govorila je izvanredno nekoliko evropskih jezika, posjedovala izraziti talenat za slikarstvo (jedno njeno platno nalazilo se u ličnoj zbirci sultana Abdul Hamida) i likovnu umjetnost uopšte (autor je idejnog projekta za mauzolej osnivaču dinastije Petrović Njegoš na Orlovom kršu) pisala stihove i bila muzikalna „do artiste u pijano“.

Zahvaljujući ličnim vrijednostima i ugledu koji je mladi crnogorski dvor stekao udajama njenih starijih sestara sa pripadnicima kuće Romanovih, oko Jelenine ličnosti počele su se plesti bračne kombinacije iz kojih nijesu isključivane ni krunisane glave. Priča o nesuđenoj ruskoj carici ima svoj početak u Petrogradu, u vrijeme Jeleninih institutskih dana: «Između gospodarevih kćeri mezimica je bila u carskom dvoru princesa Jelena. Mladi veliki knjaz Nikola, nasljednik prijestola, bio se je zagledao u čarobnu princesu crnogorsku, još kao studentku Smoljnog instituta. U carskom dvoru bilo je mnogo pristalica da se nasljednik prijestola oženi crnogorskom princesom, a i u javnom mnenju u ruskim društvima, kao i u štampi, bilo je još više pristalica za tu bračnu kombinaciju. Ali Njemice, udate za velikim knjaževima, sa caricom Marijom Feodorovnom na čelu, nijesu dale čuti da se reče e može carica ruska biti slovenskog porijekla, već kao i dosad Njemica. Toga radi ta je misao ugušena prerano, a veliki knjaz Nikola bude vjeren hesenskom princesom, unukom kraljice engleske.» (iz Memoara vojvode Gavra Vukovića)

U novembru 1894. godine umro je car Aleksandar II. Između mnogih evropskih suverena i premijera, na pogrebu je bio i crnogorski knjaz. Poslije pogreba, samo što su se strane delegacije počele razilaziti, na dvoru je odlučeno da se odmah obavi vjenčanje novog cara i hesenske princeze. Iako je svadba, zbog korote, svedena na skromni i diskretni ceremonijal, ipak su najuglednijim stranim predstavnicima na pogrebu, koji su već bili napustili Petrograd, po specijalnim kuririma uručeni pozivi da se vrate i prisustvuju vjenčanju. Francuskoj delegaciji, koja se vraćala u otadžbinu istim vozom sa knjazom Nikolom, kurir je uručio poziv prije nego što je uspjela preći rusku granicu, a knjaz je nastavio put. U crnogorskim krugovima, izostavljanje njihovog vladara iz spiska odabranih gostiju na vjenčanju tumačeno je taktičnošću ruskog dvora. Navodno, car Nikola II je strijepio da bi pozivom teško povrijedio crnogorskog gospodara zbog neispunjenih nada da će videti svoju kćerku na ruskom carskom prijestolu. S obzirom na počasti koje su mu uvijek ukazivane na ruskom dvoru, ova verzija zvuči sasvim uvjerljivo.

Knjaz se vratio u Crnu Goru iskreno potresen preranom smrću svoga velikog pokrovitelja i prijatelja cara Aleksandra II i sa konačno propalim iluzijama o Jeleninom braku. No, dobra stara boginja sreće, prema njemu uvijek tako izdašna, ponovo se osmjehnula. Na Cetinju ga je čekala sjajna vijest – italijanski diplomatski predstavnik pri crnogorskom dvoru diskretno se interesovao je li knjaginjica Jelena vjerena i, ako nije, kako bi odgovorila na eventualnu bračnu ponudu savojskog princa prijestolonasljednika.

U stvari, grof Sanminiati – koji je svoje diplomatske obaveze obavljao iz Dubrovnika, jer se nije mogao prilagoditi cetinjskim klimatskim uslovima – dobio je povjerljivi nalog od premijera Krispija da sakupi što više podataka o Jeleni. Svemoćni Krispi, sa ogromnim uticajem na kraljicu Margaretu, bio je inicijator plana o ženidbi prijestolonasljednika sa jednom od slobodnih crnogorskih knjaginjica. Smatralo se da će bračna veza sa rasnom i lijepom gorštakinjom osvježiti italijansku vladarsku lozu, već uveliko biološki ugroženu srodničkim brakovima u savojskoj kući. Ili, kako to slikovito objašnjava vojvoda Vuković, «italijanski dvor došao je na tu srećnu misao da potraži jednu grančicu, u jednoj gorštačkoj, potpuno svježoj lozi i da je nakalemi na staru savojsku krgu».

Grof Sanminiati nije bio dorastao povjerenom zadatku. Njegova istraga o Jeleni vođena je vrlo nevješto. Od više načina da sazna nešto o intimnim vezama i osjećanjima knjaginice Jelene, izabrao je najneprikladniji – informacije je zatražio direktno od šefa crnogorske diplomatije. Pritom se držao vrlo čudno – tražio je od njega apsolutnu diskreciju, a istovremeno mu je sugerirao da odbaci svaku mogućnost da njihov razgovor shvati kao bračnu ponudu.

Ushićen perspektivom za dinastiju koja bi mogla proisteći iz ovakvog braka, a istovremeno zbunjen grofovom tajanstvenim držanjem, knjaz se našao u nedoumici šta dalje da radi. Pošto se Sanminiati poslije prvih kontakata sa Vukovićem nije dugo javljao, preuzeo je stvar u svoje ruke. U najpovjerljivijem dvorskom krugu skovan je plan da se upriliči neposredan kontakt sa nekim od članova savojske kuće. Kako su knjaginje Jelena i Ana baš tada završavale svoje zimovanje u Nici, odlučeno je da im knjaginja Milena pođe u susret, sačeka ih u Milanu, pod izgovorom da odatle zajedno svrate u Ženevu i obiđu mlade Karađorđevića koji su se tamo školovali. U stvari, cilj ovog puta bio je da se knjaginja i njene kćeri što više približe Monci, u kojoj je tada boravio italijanski kraljevski par. Prije nego što je knjaginja Milena stigla u Trst, saznalo se da će kralj Umberto i kraljica Margareta doći u Veneciju da otvore jednu veliku umjetničku izložbu, pa su knjaževoj supruzi odmah prenijete nove instrukcije – umjesto u Milanu, sačekajte svoje kćeri u Veneciji.

Projekt se odvijao po planu. Knjaginja je u februaru 1895. godine stigla u Veneciju. Još prije Jeleninog i Aninog dolaska, kralj Umberto je posjetio u hotelu Danijel, gdje je bila odsjela. Dalje je sve išlo svojim tokom. Uslijedio je poziv od kraljice, a zatim dine i zajednički izlazak u pozorište, sad već sa knjaginjicama koje su u međuvremenu bile stigle. Pri svim susretima, i kralj i kraljica ukazivali su knjaževskoj porodici takvu pažnju da je knjaginjin pratilac, neupućen u tajnu, bio začuđen tim napadnim izlivima ljubaznosti i srdačnosti.

Kao što je i zvanično bilo najavljeno, knjaževska porodica je iz Venecije otišla na nekoliko dana u Ženevu. Po povratku, trebalo je da svrate u San Remo, jer se u međuvremenu saznalo da je princ Viktor stacioniran sa svojim pukom u obližnjoj Đenovi. Međutim, plan, koji je do tada tekao po željama i predviđanjima planera, ovdje je potpuno poremećen. Naime, uslijedila je italijanska vojna katastrofa u Abisiniji, pa se prijestolonasljednik morao hitno vratiti u Rim. Kako više nije bilo razloga za svraćanje u San Remo, knjaginja je sa kćerima iz Ženeve otputovala za Cetinje ...

(nastaviće se)

BJEŠE SABOR, A NA SABORU BJEŠE ...

... i gizdavih nošnji ...

... i prelijepih oprava,

... bješe i „povuci, potegni“,

... a bješe i slavodobitnika!

NOVI NASLOV

... Dok sam diskretno promatrao Danilove mršave koščate ruke, pomalo nervoznih kretnji, kojima je povremeno gužvao bijelu platnenu salvetu, pomislio sam na onu njegovu fasciniranost smrću, opisanu u romanu «Bašta, pepeo». U trenutku su mi se kroz sjećanje prelistale stranice na kojima govori kako mu je majka priopćila da mu je umro ujak, kojega je tek trebao upoznati. Kako je doživio riječ smrt, to «božansko sjeme» što ga je njegova majka toga jutra posijala u njegovu dječaćku radoznalost, što će od tada, od dječaćkih dana, ispijati «sve sokove» njegove svijesti i snagom opsesije ostati živjeti u njemu.

PETROVDANSKI SABOR 2011.

Platak 2011.

KUD „Zahumlje“ (Nikšić) i Veselin Mileusnić

KUD „Peroj - 1657“ (Peroj)

Klapa „Drenova“ i „Montenegrine“ (Rijeka)

Zborovi „Bulbuli“ i „Montenegro“ (Zagreb)